

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland
Meeuwenlaan 4
8011 BZ Zwolle

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105

Verslag over het boekjaar 1-1-2021 t/m 31-12-2021

Inhoud

	Pagina
Karakteristieken van het pensioenfonds	
Profiel	5
Pensioenregeling	6
Bestuur en organisatie	
Personalia	9
Meerjarenoverzicht	13
Bestuursverslag	
Algemeen	16
Risicoparagraaf	24
Uitvoeringskosten	32
Communicatie en overleg	35
Financiële ontwikkelingen	37
Beleggingen	47
Actuariële paragraaf AZL	55
Toekomstparagraaf	57
Externe contacten	58
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel verantwoordingsorgaan	59
Reactie van het bestuur op het oordeel 2021 van het Verantwoordingsorgaan	62
Verslag van de Visitatiecommissie	
Samenvatting	63
Reactie van het bestuur op het visitatierapport 2021	65

Pagina**Jaarrekening**

Balans per 31 december	68
Staat van baten en lasten	70
Kasstroomoverzicht	72
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	73
Toelichting op de balans per 31 december	78
Gebeurtenissen na balansdatum	84
Toelichting op de staat van baten en lasten	85
Resultaatbestemming	90
Risicoparagraaf	91

Overige gegevens

Actuariële verklaring	100
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	102

Bijlagen

Begrippenlijst	107
----------------	-----

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (hierna te noemen: het Fonds), statutair gevestigd te Zwolle, is opgericht per 1 januari 2002 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105. De statuten zijn de laatste keer gewijzigd op 15 juli 2019.

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is per 31 december 2021 de uitvoerder van de pensioenovereenkomst van de werknemers van:

- Abbott B.V.
- Abbott Laboratories B.V.
- Abbott Logistics B.V.
- Abbott Vascular Netherlands B.V.
- APO Netherlands A.G.
- Abbott Healthcare B.V.
- Abbott Healthcare Products B.V.
- Abbott Biologicals B.V.
- AMO Netherlands B.V.
- Abbott Informatics Netherlands B.V.
- AMO Groningen B.V.
- BGP Products B.V.
- Abbott Medical Nederland B.V.

Daar waar in het jaarverslag wordt gesproken over Abbott, geldt dit voor de bovenstaande entiteiten. Abbott Medical Nederland B.V. gevestigd te Veenendaal is voor dertien werknemers die per 1 januari 2019 overgekomen zijn van Abbott B.V. aangesloten.

Voor de overige werknemers heeft Abbott Medical Nederland B.V. een verzekeringsovereenkomst gesloten met Nationale-Nederlanden Levensverzekering N.V.

Per 1 januari 2017 is voor de werknemers van BGP Products B.V. de pensioenopbouw gestopt. Per 1 januari 2018 vindt er voor de werknemers van AMO Netherlands B.V. en AMO Groningen B.V. eveneens geen voortgezette pensioenopbouw meer plaats binnen het Fonds.

Een aangesloten werkgever vraagt in beginsel het deelnemerschap aan voor alle personen waarmee hij een pensioenovereenkomst sluit, tenzij in de arbeidsovereenkomst anders is bepaald. Het bestuur van het Fonds is verplicht de desbetreffende personen als deelnemer toe te laten.

Per 18 januari 2021 zijn de aandelen van Abbott Informatics Nederland B.V. overgedragen aan Francisco Partners. De werknemers van Abbott Informatics Nederland B.V. blijven tot 18 januari 2022 pensioen opbouwen bij het Fonds. Tot die datum is Francisco Partners verantwoordelijk voor de premieafdracht.

Doel, missie, visie en strategie van het Fonds

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is de verplichtingen die voortvloeien uit de pensioenregelingen onder een breed scala van omstandigheden na te komen en de risico's uit de pensioenregelingen af te dekken. Het streven is om de nakoming van de verplichtingen en het afdekken van risico's tegen zo laag mogelijke, maar stabiele premies en uitvoeringskosten uit te voeren.

Primaire doelstelling

Het Fonds stelt zich als hoofddoel het nakomen van haar pensioenverplichtingen, daarbij in aanmerking nemend dat deze verplichtingen nominaal zijn en er geen sprake is van een toeslag(ambitie), met uitzondering van het partnerpensioen en het wezenpensioen ingaande voor de pensioenrichtdatum.

Secundaire doelstellingen

- Korte termijn doelstelling is het realiseren van een bepaalde buffer om de kans op bijstorten te verkleinen en voldoende zekerheid in te bouwen om tot een financieel stabiel Fonds te komen.
- Lange termijn doelstelling is een hoge en stabiele dekkingsgraad tot een niveau waarop sprake kan zijn van premiekorting.

Dit is zowel in het belang van de sponsor (lage en stabiele premie, betaalbaar houden van de pensioenregeling) als in het belang van de deelnemer.

Er wordt dus gestreefd naar premie-optimalisatie en -stabiliteit.

Tegelijkertijd wil het bestuur geen risico lopen op de uitkering van de nominale verplichtingen.

Tertiair doel

Tenslotte is de doelstelling van het Fonds om in de vaststelling en uitvoering van het beleid compliant te zijn met alle wet- en regelgeving en een adequaat risicomanagement te voeren.

Het bestuur kan melden dat in 2021 alle pensioenverplichtingen zijn nagekomen door het Fonds. In dit jaarverslag wordt nader ingegaan op de realisatie van de doelstellingen.

Pensioenregeling

De pensioenregeling, die is vastgelegd in een pensioenreglement, bestaat uit de volgende delen:

Basis Module

De Basis Module bestaat uit de eindloonregeling.

De Basis Module geeft de (gewezen) deelnemers aanspraken op:

- ouderdompensioen met ingangleeftijd 68 jaar met een opbouw tot een maximum pensioengevend jaarsalaris van € 63.255 (1 april 2021). Wijziging van de pensioengrondslag vindt plaats per 1 april van ieder jaar;
- partnerpensioen ten behoeve van de partner;
- wezenpensioen ten behoeve van de kinderen van de (gewezen) deelnemer;
- premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

De franchise is € 16.458,- (1 april 2021) en het opbouwpercentage is 1,657%.

Het deelnemerschap vangt aan op de datum van indiensttreding door de werknemer bij een van de aangesloten werkgevers en eindigt uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdompensioen ofwel de 68-jarige leeftijd.

Deze module wordt, voor wat betreft het overlijdensrisico en de vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid, door het Fonds (her)verzekerd bij Elips Life (A.G.).

De werkgever Abbott heeft samen met de vakorganisaties en ondernemingsraden besloten voor de Basis Module een eindloonregeling te handhaven, maar wel zonder indexatie van de ingegane pensioenen en de aanspraken van gewezen deelnemers. De pensioenregeling van Abbott kent een uitzondering waarbij het pensioen wel geïndexeerd wordt. Bij overlijden in actieve dienst voor de pensioenrichtleeftijd wordt het partnerpensioen in de Basis Module en de Beschikbare Premie Module jaarlijks verhoogd met 3% tot de deelnemer de 68-jarige leeftijd zou hebben bereikt.

Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot het bereiken van de 18-jarige leeftijd van het kind. De uitkering wordt voortgezet zolang het kind studerende dan wel arbeidsongeschikt is maar uiterlijk tot en met de maand waarin de 27-ste verjaardag van het kind valt of bij eerder overlijden. Zolang er recht is op de uitkering wordt het wezenpensioen jaarlijks verhoogd met 3% tot de deelnemer de 68-jarige leeftijd zou hebben bereikt.

Beschikbare Premie Module

De Beschikbare Premie Module is met ingang van 1 januari 2006 ingevoerd en geeft de (gewezen) deelnemers aanspraak op een beschikbare premie boven de salariscap van € 63.255 (1 april 2021) tot het maximum pensioengevend salaris van € 112.189 (april 2021). Deze module wordt, voor wat betreft het overlijdensrisico en de vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid, door het Fonds (her)verzekerd bij Elips Life (A.G.).

De beschikbare premie wordt vastgesteld door een leeftijdsafhankelijk percentage te berekenen over de pensioengrondslag, die gelijk is aan het pensioengevend salaris boven de salariscap uit de Basis Module. Het leeftijdsafhankelijke percentage wordt bepaald volgens een staffel. De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij NN Investment Partners B.V. De beschikbare premies worden inclusief het behaalde rendement door de deelnemer bij een verzekeraar op de pensioendatum aangewend voor de aankoop van ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Vrijwillige Bijspaar Module

De Vrijwillige Bijspaar Module is een premieovereenkomst die met ingang van 1 januari 2006 is ingevoerd. Als deelnemers aan deze module worden aangemerkt de werknemers die op of na 1 januari 2006 in dienst zijn getreden bij een werkgever en deelnemen in de pensioenregeling of die deelnemer waren in de op 31 december 2005 geldende pensioenregeling.

Vanaf 1 januari 2015 is er geen mogelijkheid meer om aanvullende stortingen te doen. De kapitalen die tot 1 januari 2015 zijn 'gespaard' blijven belegd.

Nettopensioenregeling

Vanaf 1 januari 2015 is er tot een pensioengevend salaris van € 112.189 (bedrag 1 april 2021) fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw mogelijk. Boven dat bedrag is er de mogelijkheid dat de werkgever een nettopensioenregeling inricht. De nettopensioenregeling voor het gedeelte van de spaarfaciliteit wordt eveneens uitgevoerd door het Fonds. Het partner- en wezenpensioen in deze nettopensioenregeling wordt niet door het Fonds uitgevoerd. De werkgever sluit separaat verzekeringen voor het partner- en wezenpensioen.

De beschikbare premie wordt vastgesteld door een leeftijdsafhankelijk percentage te berekenen over de pensioengrondslag, die gelijk is aan het pensioengevend salaris boven de salarisingrens uit de Beschikbare Premie Module. Deze beschikbare premie houdt de werkgever in op het netto salaris van de deelnemer en is daarom geheel voor rekening van de deelnemer. De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij NN Investment Partners B.V. De beschikbare premies worden inclusief het behaalde rendement door de deelnemer bij een verzekeraar op de pensioendatum aangewend voor de aankoop van ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

De pensioenregelingen van het Fonds zijn vastgelegd in pensioenreglementen, en zijn te vinden op de website van het Fonds.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2020	1.890	1.299	251	3.440
Mutaties door:				
in diensttredingen	246	0	0	246
Ontslag met premievrije aanspraak	-119	119	0	0
Waardeoverdracht	0	-76	0	-76
Ingang pensioen	-5	-31	42	6
Overlijden	-3	-1	-6	-10
Afkoop	0	0	-1	-1
Andere oorzaken	0	-8	-3	-11
Mutaties per saldo	119	3	32	154
Stand per 31 december 2021	2.009¹⁾	1.302	283	3.594
			2021	2020
Specificatie pensioengerechtigden				
Ouderdomspensioen			236	206
Nabestaandenpensioen			38	34
Wezenpensioen			9	11
Totaal			283	251

1) Waarvan 45 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

Bestuur en organisatie

Personalia

De samenstelling van het bestuur was in 2021 als volgt:

De heer J.M. Negro, voorzitter	(werkgeverslid)
De heer C.M.A. Merison, secretaris en vice voorzitter	(lid namens pensioengerechtigden)
De heer V.M. Willemsen	(werkgeverslid)
De heer J.W. Verweij	(werknemerslid)
De heer E.H. Dijkstra, penningmeester	(werkgeverslid)
De heer M.J.P.R. Raven	(werknemerslid), tot 26 april 2021 aspirant bestuurder

Mevrouw J.M. de Voogd is per 17 januari 2022 benoemd als aspirant-bestuurder.

De heer Dijkstra heeft in november 2021 goedkeuring gevraagd voor zijn nevenfunctie als penningmeester bij de plaatselijke Harmonie. De overige bestuursleden hebben, afgezien van hun werkzaamheden voor de werkgever, geen nevenfuncties uit.

Samenstelling bestuur naar leeftijdsgroep per 31 december 2021:

Leeftijdsgroep	Aantal leden
<25	–
25-35	–
35-45	3
45-55	1
55-65	1
>65	1

De samenstelling van de overige overleg- c.q. adviesorganen was in 2021 als volgt

Beleggingscommissie:

De heer J.M. Negro	
De heer H.F.P. van Capelleveen	(adviseur Firmfuture)
Mevrouw K. Janga	(Montae & Partners)
Mevrouw L. Luyten	(Adviseur Mercer)

Communicatiecommissie

De heer J.W. Verweij	
De heer C.M.A. Merison	
Mevrouw T. van der Kolk	(namens de werkgever)
De heer J.P. de Groot	(Montae & Partners)
De heer L. Mohamed	(namens het VO)
Mevrouw E. Minnesma	(namens het VO)

Risicomanagementcommissie

De heer E.H. Dijkstra	(sleutelfunctiehouder risicobeheer)
De heer C.M. Merison	
De heer J.W. Verweij	
De heer M. Nieland	(vervuller risicobeheer, Montae & Partners)

Verantwoordingsorgaan

Mevrouw E. Minnesma	(namens de werkgever),
De heer B. van den Berg	(namens de werknemers)
De heer H.T.E. Kemperman	(namens de werknemers)
De heer J. Zandstra	(namens de pensioengerechtigden)
De heer L. Mohamed	(namens de werknemers)
De heer P. Klap	(namens de werknemers)
De heer M. den Besten	(namens de werknemers)

Samenstelling VO naar leeftijdsgroep per 31 december 2021:

Leeftijdsgroep	Aantal leden
<25	–
25-35	–
35-45	–
45-55	3
55-65	3
>65	1

Uitbestedingspartijen

- De adviserend actuaire van het Fonds is de heer B. Cordewiner, werkzaam bij AZL.
- De certificerende actuaire is in 2021 de heer R. van der Meer van Milliman Pensioenen.
- De accountant van het Fonds is mevrouw drs. J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA, werkzaam bij Mazars Accountants N.V.
De werkzaamheden van de compliance officer worden uitgevoerd door de heer R. Mensch van GBA accountants.
- De bestuursondersteuning wordt verzorgd door Montae & Partners.
- De administratie is uitbesteed aan AZL N.V. en voor de beleggingen in de Beschikbare Premie Module, de Vrijwillige Bijspaar Module en nettopensioenregeling aan NN Investment Partners B.V. in het product Mijn Pensioen.
- Als vermogensbeheerder is aangesteld BMO Asset Management Netherlands B.V. (handelend onder de naam BMO Global Asset Management). Per 8 november 2021 zijn de EMEA Asset Management activiteiten van BMO Global Asset Management overgenomen door Columbia Threadneedle Investments, de internationale vermogensbeheeractiviteit van Ameriprise Financial Inc. De overeenkomst van het pensioenfonds blijft met de juridische entiteit BMO Global Asset Management, enkel het uiteindelijke eigendom wijzigt. Het uiteindelijke eigendom gaat van Bank of Montreal naar Ameriprise Financial Inc.

Meerjarenoverzicht

(Standen per ultimo jaar)	2021	2020	2019	2018	2017
Aantallen					
Actieve deelnemers	2.009	1.890	1.801	1.687	1.610
Gewezen deelnemers	1.302	1.299	1.259	1.200	1.137
Pensioengerechtigden	283	251	209	182	161
Totaal	3.594	3.440	3.269	3.069	2.908
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	615.869	575.066	469.566	365.423	351.763
Beleggingsopbrengsten	-2.949	79.257	81.700	-3.826	14.471
Rendement op basis van total return	-0,9%	16,2%	21,9%	-1,1%	4,6%
Beleggingen voor risico deelnemers					
Belegd vermogen	38.470	34.589	31.238	25.388	24.507
Beleggingsopbrengsten	2.854	3.550	4.525	-314	389
Rendement op basis van total return	8,3%	11,3%	17,6%	-2,3%	2,9%
Reserves					
Algemene reserve	128.394	80.672	58.961	43.511	55.319
Totaal reserves	128.394	80.672	58.961	43.511	55.319
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	499.809	512.864	422.327	335.575	303.936
Overige technische voorzieningen	2.030	1.624	1.453	1.452	2.214
Totaal technische voorzieningen	501.839	514.488	423.780	337.027	306.150

	2021	2020	2019	2018	2017
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers					
Beschikbare Premie Module en Vrijwillige Bijspaar Module	38.470	34.589	31.238	25.388	24.507
	38.470	34.589	31.238	25.388	24.507
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Reguliere premie	42.423	34.850	26.683	24.299	25.775
Incidentele premies	46	40 ¹⁾	0	24	41
	42.469	34.890	26.683	24.323	25.816
in % van de loonsom ²⁾	40,7%	35,8%	29,4%	29,0%	32,6%
Bijdragen voor risico deelnemers	2.517	2.214	2.090	1.991	2.247
Pensioenuitkeringen	3.479	3.132	2.692	2.485	2.169
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten					
Totaal	1.332	1.198	1.165	1.228	1.127
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	581	560	580	657	636
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad ³⁾	123,8%	114,7%	113,0%	112,0%	116,7%
Beleidsdekkingsgraad	119,4%	108,7%	111,8%	115,7%	114,2%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	112,6%	112,9%	113,2%	114,1%	117,6%
Reële dekkingsgraad	95,0%	89,0%	89,9%	94,3%	91,7%

1) Cijfer 2020 aangepast: opvoer van de kostenvoorziening werd niet in het resultaat getoond. Dit zat dus niet in de premies.

2) Het percentage is als volgt berekend: Reguliere premie / salarissom van de basisregeling (inclusief oude regeling).

3) De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totaal Reserves + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers) / Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers maal 100%.

Bestuursverslag

Het bestuur heeft in 2021 vijf bestuursvergaderingen gehad, waarin met name over strategische zaken is gesproken, maar waarin ook de dagelijkse gang van zaken van het Fonds is besproken en waarin besluitvorming heeft plaatsgevonden. Daarnaast zijn extra bijeenkomsten georganiseerd over de ALM-studie, het Pensioenakkoord en Eigen Risicobeoordeling (ERB).

In de bestuursvergaderingen werd onder meer gesproken over:

- strategisch beleid 2021;
- communicatiebeleid;
- beleggingsbeleid;
- evaluatie custodian;
- bijwerken van de fondsdocumenten;
- beleid rondom ALM-studie ;
- risicomangement;
- toezichtthema's ;
- eigenrisicobeoordeling (ERB);
- parameters en flexibiliseringsfactoren 2020;
- actuariële en bedrijfstechnische nota en pensioenreglement;
- financiële positie;
- bestuurssamenstelling en rolverdeling;
- herstelplan;
- jaarwerk 2020;
- begroting en realisatie begroting;
- SLA-rapportages;
- stand van zaken BTW;
- evaluatie uitbestedingspartners;
- Auditplan 2021;
- commissie Parameters;
- inrichting sleutelfuncties en benoeming sleutelfunctie risicobeheer;
- opleiding;
- zelfevaluatie;
- herijking van grondslagen en impact prognosetafel 2020;
- kostenvoorziening;
- aanbevelingen ombudsman;
- pensioenakkoord;
- UBO register;
- AVG-rapportage.

Algemeen

Samenstelling van het bestuur

Per 1 januari 2021 bestaat het bestuur uit vijf bestuursleden en een aspirant bestuurder. De heer Negro fungeert in 2021 als voorzitter. Samen met de heer Merison (secretaris van het Fonds) vormt hij het dagelijks bestuur. De heer Dijkstra is penningmeester. De overige bestuursleden zijn de heer V.M. Willemsen en de heer J.W. Verweij. De heer M.J.P.R. Raven was aspirant bestuurder. Op 26 april 2021 heeft DNB aangegeven geen bezwaar te hebben tegen de benoeming van de heer Raven. De heer Raven is per 26 april 2021 door het bestuur benoemd als bestuurder van het Fonds.

In 2021 heeft de herbenoeming plaatsgevonden van de heren Negro en Willemsen. Mevrouw J.M. de Voogd is per 17 januari 2022 benoemd als aspirant-bestuurder.

Bij het zoeken naar nieuwe bestuurskandidaten wordt aandacht geschonken aan diversiteit, waarbij kennis en kunde altijd prevaleren. Een keer in de drie jaar vindt evaluatie plaats van het diversiteitsbeleid. Na benoeming van mevrouw de Voogd in 2022 zal weer een vrouw deel uit maken van het bestuur.

Samenstelling van het verantwoordingsorgaan

In 2021 hebben geen mutaties plaatsgevonden in het verantwoordingsorgaan. Jaap Zandstra fungeerde als voorzitter en Bert Kemperman fungeerde als secretaris.

Voor het verantwoordingsorgaan geldt hetzelfde diversiteitsbeleid. In het verantwoordingsorgaan heeft 1 vrouw zitting het VO. Op dit moment zijn er geen leden die jonger zijn dan 40 jaar.

Zelfevaluatie functioneren bestuur

In november 2021 stond een zelfevaluatie gepland onder begeleiding van een externe partij. Wegens de maatregelen rondom de bestrijding van corona is besloten deze bijeenkomst te verschuiven naar januari 2022. Het verslag en de acties zijn vastgesteld in de bestuursvergadering van 22 maart 2022.

Geschiktheid van het bestuur

Het Fonds heeft een ambitieniveau geformuleerd voor de geschiktheid van het bestuur als collectief en de individuele bestuursleden. Het ambitieniveau is dat het bestuurslid bij aantreden zich bevindt op geschiktheidsniveau A. Op collectief niveau: A op alle gebieden en afhankelijk van lidmaatschap commissies niveau B. Voor bestuursleden die zitting hebben in de beleggingscommissie wordt uitgegaan van kennisniveau B+ op het terrein van beleggingen.

In het geschiktheidsplan zijn in 2021 ook de eisen die gesteld worden aan de sleutelfunctiehouders Interne Audit en risicomanagement opgenomen.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft op enkele punten besloten af te wijken van de Code. Wij lichten de afwijkingen in 2021 hieronder toe.

Thema integer handelen

- Norm 21: Het Fonds heeft geen eigen klokkenluidersregeling opgesteld). De bestuursleden zijn (behalve het bestuurslid namens pensioengerechtigden) in dienst bij de werkgever. De werkgever beschikt over voldoende regelingen om op een passende wijze om te gaan met onregelmatigheden. Bovendien heeft het Fonds geen werknemers in dienst. Het bestuur heeft wel onderzocht of de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed, beschikken over een klokkenluidersregeling. Dit is het geval. Werknemers van de uitbestedingspartijen kunnen dus bij een onregelmatigheid hiervan gebruik maken.

Thema zorgvuldig benoemen

- Norm 33: In het verantwoordingsorgaan zijn op 31 december 2021 geen leden die jonger zijn dan 40 jaar. Gedurende 2021 is een bestuurder ouder dan 40 jaar geworden waardoor er op 31 december 2021 geen leden jonger dan 40 jaar zijn. Er zitten geen vrouwen in het bestuur. Per 17 januari 2022 is een vrouw benoemd als aspirant-bestuurder. Zij is beoogd bestuurder vanaf 1 juli 2022.
- De Code heeft als norm dat benoeming van leden van de visitatiecommissie moet plaatsvinden na een bindende voordracht door het verantwoordingsorgaan. Op verzoek van het verantwoordingsorgaan heeft het bestuur gekozen dat het verantwoordingsorgaan een adviesrecht heeft bij benoemingen van de visitatiecommissie en daarmee ook bij een eventueel ontslag van leden van de visitatiecommissie.

Het bestuur heeft een checklist Code pensioenfonds vastgesteld. Per element is aangegeven of het Fonds de Code heeft nageleefd. Tevens wordt, indien noodzakelijk, een toelichting gegeven. Deze checklist wordt jaarlijks besproken in een bestuursvergadering.

Ondanks het pas-toe-of-leg-uit karakter van de Code Pensioenfonds zijn er bepalingen die altijd een toelichting veronderstellen. Deze normen worden hieronder genoemd, met een verwijzing naar de toelichting in het jaarverslag.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur beschrijft in het bestuursverslag bij de betreffende beleidsonderwerpen het beleid dat het in 2021 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in dit verslag over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden en over diversiteit.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
<p>Norm 33</p> <p>In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.</p>	Nee	<p>Het bestuur rapporteert in dit verslag over de diverse samenstelling van fondsorganen, de doelen ten aanzien van diversiteit en de stappen voor het bevorderen van diversiteit. In het verantwoordingsorgaan zijn op 31 december 2021 geen leden die jonger zijn dan 40 jaar. Gedurende 2021 is een bestuurder ouder dan 40 jaar geworden waardoor er op 31 december 2021 geen leden jonger dan 40 jaar zijn. Er zitten geen vrouwen in het bestuur. Per 17 januari 2022 is een vrouw benoemd als aspirant-bestuurder. Zij is beoogd bestuurder vanaf 1 juli 2022.</p>
<p>Norm 47</p> <p>Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.</p>	Ja	<p>De visitatiecommissie betreft de Code bij de uitoefening van haar taak en rapporteert hierover in haar rapportage.</p>
<p>Norm 58</p> <p>Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.</p>	Ja	<p>In dit verslag beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.</p>
<p>Norm 62</p> <p>Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.</p>	Ja	<p>Het pensioenfonds heeft in haar investment beliefs opgenomen dat het vanuit ethische en maatschappelijke doelstellingen zich aan de minimale wet- en regelgeving op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen houdt. Meer informatie is opgenomen in de beleggingsparagraaf.</p>
<p>Norm 64</p> <p>Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.</p>	Ja	<p>In dit verslag is de rapportage en de bevindingen van het bestuur op deze rapportage opgenomen.</p>
<p>Norm 65</p> <p>Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten ende veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.</p>	Ja	<p>In dit verslag wordt indien er klachten en of geschillen zijn geweest gerapporteerd.</p>

Klachten en geschillen

In 2021 hebben diverse deelnemers vragen gesteld over hun pensioenaanspraken en -rechten. Alle vragen hieromtrent zijn beantwoord en hebben niet tot wedervragen geleid. Gebleken is dat een gewezen deelnemer van het Fonds onterecht een arbeidsongeschiktheidsuitkering heeft ontvangen van het Fonds. Het bestuur van het Fonds is in gesprek met deze gewezen deelnemer en de administrateur AZL om deze betaling terug te vorderen.

Beloningsbeleid

Het Fonds beschikt over een beloningsbeleid. De bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan namens de werknemers en werkgevers zijn in dienst van de werkgever en verrichten hun werkzaamheden voornamelijk in werktijd, dus ontvangen feitelijk een beloning van de werkgever. Het bestuurslid en lid verantwoordingsorgaan namens de pensioengerechtigden ontvangen een vergoeding van het pensioenfonds conform het beloningsbeleid.

Ook in 2021 was het bestuur van mening dat het beloningsbeleid in de praktijk naar tevredenheid functioneert en ziet geen reden tot aanpassing hiervan.

Toezichtthema's DNB 2021

Het bestuur heeft kennisgenomen van de toezichtthema's van DNB en AFM voor 2021. Het bestuur heeft deze thema's besproken en heeft geconcludeerd dat er geen onderwerpen zijn die niet bekend zijn bij het bestuur of waar het bestuur nog geen actie op heeft ondernomen of waar nog geen actie reeds voor gepland staat.

Met betrekking tot het nieuwe pensioencontract monitort het bestuursbureau de ontwikkelingen hiervan. Indien noodzakelijk wordt het onderwerp geagendeerd voor een bestuursvergadering.

Visitatie

Het bestuur heeft besloten om de heren Brandwijk en Manning (de visiteurs van het Fonds) te vragen om de visitatie uit te voeren in 2022 over het verslagjaar 2021. De redenen voor deze keuze zijn het feit dat de visiteurs al bekend zijn met het Fonds in combinatie met de kostenoverwegingen. Daarnaast wordt de heer Davis vervangen door de heer Hagen. De reden hiervan is dat de heer Davis reeds 8 jaar betrokken is geweest bij de visitatie van het Fonds. Een samenvatting van de visitatie over het verslagjaar is opgenomen bij dit jaarverslag.

Compliance

Op grond van de Pensioenwet dient het Fonds een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen en een compliance officer aan te wijzen. In 2021 is de compliance officer de heer Mersch van GBA accountants. Er is een eenjarig contract met de compliance officer gesloten. Aan de hand van de evaluatie van het bestuur in het derde kwartaal van 2021 heeft het bestuur besloten ook voor 2022 een eenjarige overeenkomst met GBA accountants te sluiten.

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode van het Fonds. De gedragscode wordt nageleefd door het bestuur en de leden van het verantwoordingsorgaan en de overige verbonden personen. De gedragscode bevordert transparantie en zorgt ervoor dat alle verbonden personen weten wat wel of niet geoorloofd is. Het bestuur heeft de voorzitter van het Fonds aangewezen als insider, op grond van zijn functie bij de werkgever.

Op 27 april 2022 heeft de compliance officer de rapportage verstrekt over zijn uitgevoerde werkzaamheden 2021 in het kader van de gedragscode. Op basis van de ontvangen verklaringen inzake de gedragscode heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd. Bij het Fonds is de voorzitter aangewezen als insider. In bepaalde situaties dient het bestuur goedkeuring te verlenen. Te denken valt hierbij aan het accepteren van uitnodigingen en het aanvaarden of continueren van nevenfuncties. De compliance officer heeft hierbij geen bijzonderheden geconstateerd. De compliance officer doet geen aanbevelingen in zijn rapportage.

Vergadertool

In 2021 heeft het Fonds wederom gebruik gemaakt van de tool OurMeeting van het bedrijf DocWolves. In 2021 is gekeken of het Fonds gebruik kan maken van een tool van de werkgever. Dit is niet mogelijk gebleken.

Nettopensioenregeling

Met ingang van 1 januari 2015 wordt de nettopensioenregeling die door de werkgever is toegezegd voor het spaargedeelte uitgevoerd door het Fonds. De werkgever heeft het overlijdensgedeelte tijdens het deelnemerschap bij een verzekeraar ondergebracht. De regeling wordt zoveel mogelijk uitgevoerd conform de BPM-regeling. In 2021 hebben zich geen wijzigingen in de regeling voorgedaan.

Bescherming Persoonsgegevens

Bescherming van Persoonsgegevens staat hoog op de agenda van het bestuur en de administrateur. Het bestuur houdt in haar dagelijkse werkzaamheden rekening met regelgeving over dit onderwerp en heeft in het kader daarvan de AVG rapportage van AZL besproken.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

De Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie (hierna: de Gedragslijn) en heeft een dwingend karakter voor de pensioenfondsen welke als lid zijn aangesloten bij de Pensioenfederatie. Met deze gedragslijn laten pensioenfondsen zien op welke manier zij gegevens van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden of andere aanspraakgerechtigden beheren. De pensioenfondsen rapporteren voor het eerst per 1 januari 2020 over de naleving van de gedragslijn. Als lid van de Pensioenfederatie legt het Fonds middels dit jaarverslag verantwoording af over de toepassing van de normen uit de gedragslijn gedurende geheel 2021. Voor zover er mogelijk normen niet (volledig) zijn toegepast wordt dit gemotiveerd toegelicht.

De toepassing van de Gedragslijn is vastgelegd in alle privacydocumenten. Naleving hiervan is in de (uitbestedings)processen geborgd.

Daarnaast heeft bij alle kritische uitbestedingspartijen van het Fonds de uitvraag plaatsgevonden naar de naleving van de Gedragslijn. Hierbij is ook gekeken naar de beschikbare assurance rapportages en is gebruik gemaakt van uitvragen en overleggen met de uitbestedingspartijen van het fonds die tevens als verwerker zijn geclassificeerd. De uitbestedingspartijen hebben verklaard de normen van de Gedragslijn na te leven, aanvullend op de geldende AVG-normen. Een uitbestedingspartij heeft verklaard een eigen beleid te hanteren dat minimaal 'gelijkwaardig' is aan de Gedragslijn. Op basis van deze uitkomsten is vastgesteld dat aan de normen van de Gedragslijn is voldaan.

Het Fonds verklaart zich in 2021 aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens door pensioenfondsen te hebben gehouden.

Wet Waardeoverdracht klein pensioen

Het Fonds heeft in 2019 besloten dat het automatische uitgaande waardeoverdrachten van kleine pensioenen gaat uitvoeren. Dit geldt zowel voor de kleine pensioenen die vanaf 2018 (zijn) ontstaan als de kleine pensioenen die vóór 2018 zijn ontstaan. Het bestuur heeft dit besluit genomen, omdat de kans op een periodieke uitkering vanaf pensioendatum, en daarmee het behoud van de pensioenbestemming, groter is wanneer kleine pensioenen worden samengevoegd. Ook is gekeken naar de kosten van een automatische uitgaande waardeoverdracht in vergelijking met de kosten die worden gemaakt wanneer het kleine pensioen niet wordt overgedragen. In 2021 zijn de bestaande waardeoverdrachten klein pensioen verwerkt.

Pensioenakkoord

Op 10 februari 2021 heeft een eerste aftrap plaatsgevonden in de vorm van een kennissessie voor de bestuursleden. Tijdens deze sessie is ingegaan op de hoofdlijnen van het Pensioenakkoord. De werkgever heeft aangegeven te wachten tot de definitieve besluitvorming omtrent wetgeving. Het onderwerp 'stand van zaken Pensioenakkoord' staat elke vergadering op de agenda. Eventuele voortgang wordt hier besproken.

IORP-II

De Implementatiewet van de IORP-richtlijn is op 13 januari 2019 in werking getreden. Het doel van de IORP II-richtlijn is het bevorderen van de verdere ontwikkeling van tweedepijlerpensioenen in de Europese Unie. De wet bevat bepalingen over informatieverstrekking en transparantie, sleutelfuncties (risicomanagement, actuariële functie en interne audit), een eigenrisicobeoordeling, uitbesteding, beloningsbeleid, ESG-aspecten, stresstest, de bewaarfunctie, internationale collectieve waardeoverdracht en bevoegdheden van en samenwerking tussen toezichthouders.

Bij de invulling van de governance t.a.v. IORP II hanteert het bestuur de volgende uitgangspunten:

- invulling binnen het bestuur waar mogelijk;
- proportionaliteit;
- kostenefficiëntie;
- pragmatisch.

Risicobeheerfunctie

Het houderschap van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij een bestuurslid. De heer Dijkstra is sleutelfunctiehouder Risicobeheer. De vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij Montae & Partners.

Risicobeheer is een rol in het bestuurlijke proces. Door het houderschap in het bestuur te beleggen wordt expliciet invulling gegeven aan de toetsing van besluiten aan de risicokaders van het fonds. Hierdoor is geborgd dat de houder optimaal geïnformeerd is. Om uitvoering te geven aan de taken vanuit Risicobeheer, heeft het Fonds een jaarplan Risicobeheer opgesteld.

Verankering van de sleutelfunctiehouder Risicobeheer binnen de fondsorganisatie

De sleutelfunctie Risicobeheer is in de statuten, de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en een functieprofiel beschreven. Daarnaast draagt het fonds er zorg voor dat de houder toegang heeft tot alle informatie die noodzakelijk is om de functie te kunnen uitoefenen. De sleutelfunctie rapporteert elk kwartaal over de ontwikkeling, beheersing en aandachtspunten met betrekking tot risico's binnen het pensioenfonds.

Borging onafhankelijkheid sleutelfunctiehouder Risicobeheer

De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder Risicobeheer is als volgt gewaarborgd:

- Er is sprake van een scheiding tussen uitvoering en controle van de werkzaamheden inzake de Sleutelfunctie.
- De sleutelfunctiehouder Risicobeheer is geen lid van de Beleggingscommissie.
- Het sleutelfunctiehouderschap Risicobeheer wordt niet gecombineerd met een andere sleutelfunctie binnen het fonds.
- De sleutelfunctiehouder geniet voldoende rechtsbescherming.

Interne Auditfunctie

Het houderschap van de sleutelfunctie interne audit is belegd bij een bestuurslid. De heer Willemsen is sleutelfunctiehouder Interne Audit. Op 16 maart 2021 heeft het bestuur besloten 4PP aan te stellen als vervuller sleutelfunctie interne audit. Ook interne audit is een rol in het bestuurlijke proces en daarom ligt het niet voor de hand het houderschap uit te besteden. Het bestuur blijft hiermee voor wat betreft de audit werkzaamheden de regie voeren en bepaalt de focus voor de processen die bekeken worden.

Verankering van de sleutelfunctiehouder Interne Audit binnen de fondsorganisatie

De sleutelfunctie Interne Audit is in de statuten, de ABTN en een functieprofiel beschreven. Daarnaast draagt het fonds er zorg voor dat de sleutelfunctiehouder toegang heeft tot alle informatie die noodzakelijk is om de functie te kunnen uitoefenen. Bovendien kan de sleutelfunctiehouder Interne Audit de vergaderingen van de commissies bijwonen.

Borging onafhankelijkheid beoogde sleutelfunctiehouder Interne Audit

De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder Interne Audit is ten minste als volgt geborgd:

- De sleutelfunctiehouder Interne Audit is geen lid van de Beleggingscommissie of de Risicomanagementcommissie.
- Het sleutelfunctiehouderschap Interne Audit wordt niet gecombineerd met een andere sleutelfunctie binnen het fonds.
- De sleutelfunctiehouder geniet voldoende rechtsbescherming.

Actuariële functie

Het bestuur heeft in eerste instantie gekozen voor een invulling van het houderschap en vervuller binnen het bestuur. De heer Negro, bestuurslid, was beoogd sleutelfunctiehouder en vervuller Actuarieel. In de bestuursvergadering van 31 maart 2020 heeft het bestuur besloten de actuariële sleutelfunctie uit te besteden aan de certificerend actuaris. Deze invulling vereist geen extra (actuariële) deskundigheid in het bestuur. Bovendien zijn de werkzaamheden van de certificerend actuaris en de (nieuwe) actuariële sleutelfunctie grotendeels overlappend. Deze invulling is daarmee het meest (kosten)efficiënt.

Verankering van de sleutelfunctiehouder Actuarieel binnen de fondsorganisatie

De sleutelfunctie Actuarieel is in de statuten en de ABTN beschreven. Daarnaast draagt het fonds er zorg voor dat de sleutelfunctiehouder toegang heeft tot alle informatie die noodzakelijk is om de functie te kunnen uitoefenen.

Borging onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder Actuarieel

De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder is als volgt geborgd:

- Het sleutelfunctiehouderschap Actuarieel wordt niet gecombineerd met een andere sleutelfunctie binnen het fonds.
- De sleutelfunctiehouder Actuarieel is geen lid van de Risicomanagementcommissie.
- De sleutelfunctiehouder geniet voldoende rechtsbescherming.

Geschiktheidseisen sleutelhouders Actuarieel, Risicobeheer en Interne Audit

De sleutelhouders Actuarieel, risicobeheer en interne audit voldoen aan de geschiktheidseisen en beschikken over de benodigde kennis en ervaring alsmede voldoen aan de betrouwbaarheidseisen.

Escalatie naar de Visitatiecommissie

De sleutelfunctiehouders hebben een rapportage- en meldingsplicht. Zij moeten materiële bevindingen en aanbevelingen in ieder geval melden aan het bestuur van het pensioenfonds. Rapportage door houders van sleutelfuncties dient schriftelijk plaats te vinden.

In bepaalde situaties is (zijn) de sleutelhouder(s) verplicht om zaken te melden aan het bestuur (impactvolle uitvoeringsissues), het intern toezicht (impactvolle bestuurlijke issues) respectievelijk de externe toezichthouder (meldingsplicht bij significante issues met bewust nalaten of niet handelen door bestuur en/of intern toezicht). Het gaat er dan om dat een sleutelfunctiehouder rapporteert aan het bestuur over een issues maar dat het bestuur de bijbehorende aanbeveling niet wenst op te volgen. In deze situatie heeft de sleutelhouder de bevoegdheid om dit te escaleren. Aangezien het Fonds een Visitatiecommissie heeft, heeft het bestuur gevraagd of de Visitatiecommissie van het Fonds deze rol kan vervullen. De Visitatiecommissie heeft aangegeven deze rol te willen invullen. Tussen de leden van de Visitatiecommissie en het Fonds is hiervoor een aanvullende overeenkomst opgesteld. Tevens is het reglement van de Visitatiecommissie hierop aangepast.

Fondsdocumenten

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

In de bestuursvergadering van 16 maart 2021 heeft het bestuur een geactualiseerde ABTN met als ingangsdatum 1 januari 2021 vastgesteld. Deze ABTN is daarna ingediend bij DNB.

Beleggingsplan 2021

Het beleggingsplan 2021 is een voortzetting van het beleggingsbeleid zoals eerder door het bestuur is vastgesteld en geïmplementeerd en ook in 2021 uitgevoerd blijft worden.

Risicostrategie en -beleid 2022

Het risicostrategie- en beleid wordt jaarlijks geactualiseerd, onder andere na uitvoering van de jaarlijkse risicoanalyse. Op 22 maart 2022 is het beleidsdocument laatstelijk gewijzigd.

Pensioenreglement II en reglement voor de nettoregeling

Per 1 april 2021 is het pensioenreglement II geactualiseerd. De flexfactoren en (grens)bedragen zijn aangepast. Het pensioenreglement voor de nettoregeling is eveneens geactualiseerd per die datum.

Communicatiebeleidsplan

Het communicatiebeleidsplan is in december 2020 geactualiseerd naar de stand per die datum en geldt voor 2021 en 2022.

Geschiktheidsplan

Op 24 juni 2021 is het geschiktheidsplan geactualiseerd. De geschiktheidseisen voor de sleutelfuncties zijn opgenomen. Het geschiktheidsplan geldt voor de jaren 2021 en 2022.

Incidentenregeling

Het was niet noodzakelijk de incidentenregeling in 2021 te actualiseren.

Statuten

In het laatste kwartaal van 2021 zijn de statuten aangepast aan de Wet Bestuur en Toezicht. Op 21 januari 2022 zijn de statuten bij de notaris gepasseerd.

Uitbestedingsbeleid

Op 14 december 2021 is het uitbestedingsbeleid geactualiseerd. In dit beleid zijn adviezen uit het rapport audit uitbesteding overgenomen. Ook is een bepaling opgenomen dat de uitbestedingspartij zich dient te houden aan uitgangspunten van het End-user computing beleid van het Fonds.

Gedragscode

Op 25 juni 2020 is de gedragscode geactualiseerd. In 2021 zijn er geen inzichten geweest die hebben geleid tot aanpassing van de gedragscode.

Risicoparagraaf

Integraal risicomanagement

De wijze waarop het bestuur om gaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement wordt ingeweven in de besturing van het Fonds is vastgelegd in een risicostrategie- en risicobeleidsdocument. Een samenvatting van dit beleid is vastgelegd in de ABTN van het Fonds.

Risicobereidheid

Bij de realisatie van de doelstellingen van het Fonds wordt het bestuur geconfronteerd met risico's. Sommige risico's worden bewust gelopen en in andere situaties wil het Fonds een zo laag mogelijk risico lopen. Hierbij maakt het bestuur van het Fonds bewust onderscheid tussen financiële en niet-financiële risico's.

Financiële risico's

Het financieel beleid is onder te verdelen in premie-, toeslagen-, kortings- en beleggingsbeleid. Het bestuur heeft investment beliefs gedefinieerd die fungeren als uitgangspunt voor het beleggingsbeleid. Op basis van deze beliefs vindt een periodieke ALM-studie plaats om nadere invulling te geven aan het toegestane risicobudget en de vaststelling van de strategische beleggingsportefeuille. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van financiële risico's is hoog, voor zover het beloonde risico's betreffen. Hiervoor geldt dat het nemen van beleggingsrisico's (bijv. zakelijke waarden, kredietrisico, renterisico) met een op korte termijn potentiële forse negatieve impact maar een op lange termijn positief verwacht rendement door het bestuur als beloond risico kan worden gezien. Niet-beloonde financiële risico's worden niet geaccepteerd als de impact schatting extra hoog of extreem is.

Niet-financiële risico's

Ten aanzien van de niet-financiële risico's en maatregelen streeft het Fonds naar een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de organisatie van het Fonds, waarbij minimaal voldaan wordt aan de wet- en regelgeving. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van de niet-financiële risico's is laag.

Risicomanagementproces

Het integraal risicomanagementproces is het interactieve proces van:

STAP	Onderdeel	Toelichting
1	Risicostrategie	Het opstellen van de risicostrategie en hieraan gekoppeld de risicotolerantie en de risicobereidheid.
2	Identificatie risico's	Jaarlijkse update van de integrale risicoanalyse. Beheersing van welke risico's heeft prioriteit en wordt het komende jaar opgepakt?
3	Bepalen en implementeren van beleid	Wat zijn de normen en beheersmaatregelen? Zijn er nieuw vastgestelde normen en beheersmaatregelen die moeten worden geïmplementeerd?
4	Monitoring en rapportage	Hoe wordt er over risico's en risicobeheersing gerapporteerd en op welke wijze vindt de monitoring plaats?

In de beleggingscommissie wordt specifiek aandacht besteed aan de ontwikkeling en beheersing van financiële risico's vanuit de eerstelijns. De risicomanagementcommissie monitort de financiële en niet-financiële risico's. Op kwartaalbasis wordt door de eerstelijns een rapportage risicobeheer opgesteld. Hiervoor wordt informatie uit diverse rapportages verzameld, worden de (niet-) reguliere rapportages (waaronder de SLA en ISAE 3000/3402 en vergelijkbare rapportages) van de uitbestedingspartijen getoetst en vindt er periodiek overleg met de uitbestedingspartijen plaats over relevante ontwikkelingen. De risicorapportages worden besproken in de beleggings- en risicomanagementcommissie en worden toegelicht in de eerstvolgende bestuursvergadering. De sleutelfunctie risicobeheer stelt aan de hand van de rapportage risicobeheer een notitie op met de ontwikkeling en aandachtspunten met betrekking tot de risico's. Als belangrijke aandachtspunten heeft de sleutelfunctie risicobeheer voor 2021, het uitvoeren van de ALM-studie en de ERB, het IT-risico en de afronding van de implementatie van het IT-beleid, en de ontwikkelingen rond het nieuwe pensioenstelsel en gevolgen hiervan voor het pensioenfonds als aandachtspunten benoemd. Met de rapportage verkrijgt het Fonds op integrale wijze management-informatie en weet hiermee prioritering aan te brengen in de strategische jaaragenda.

Het Fonds is zich ervan bewust dat naast het toedelen van verantwoordelijkheden ook de risicocultuur of het risicobewustzijn een kritische succesfactor is in het uitvoeren van integraal risicomanagement. De risicocultuur wordt doorlopend door het Fonds benoemd en uitgedragen in de evaluaties die het Fonds houdt en de controle van het Fonds op de naleving van de processen. In de beslisdocumenten is een risicoparaagraaf opgenomen waarin alle risico's zijn genoemd. Bij besluitvorming over strategische beleidsonderwerpen kan de sleutelfunctiehouder risicobeheer een risico-opinie opstellen.

In 2021 heeft het Fonds doorgebouwd op de verbeteringen die in voorgaande jaren zijn ingevoerd in het systeem en organisatie van risicomanagement. De risico's worden gekwantificeerd aan de hand van de vastgestelde risicowaarderingsschalen voor de financiële en niet-financiële impactschalen. In 2021 is de aansluiting tussen de rapportage risicobeheer en de jaarlijkse risicoanalyse verbeterd. Voor IT-risico is de fit-gap analyse afgerond en zijn risico indicatoren ingericht om dit risico te kunnen monitoren. Verder is de risicohouding voor financiële risico's en de kwantificering van kans en impact per risico aangescherpt. Aan de hand van de volwassenheidstoets van DNB is de volwassenheid van het risicomanagement beoordeeld en zijn verbeterpunten vastgesteld. Deze verbeterpunten worden in 2022 verder opgepakt.

In 2021 heeft de interne audit functie een onderzoek gedaan naar de risicomanagementfunctie. Hierbij zijn als belangrijkste aanbevelingen gedaan om de aandacht en diepgang voor niet-financiële risico's te verbeteren of beter aantoonbaar te maken, de beoordeling van ISAE 3402 verklaringen van uitbestedingspartijen aan te scherpen, en de vergaderfrequentie van de RMC te verhogen. Deze aanbevelingen zijn reeds opgevolgd, of worden in 2022 verder opgevolgd.

In 2021 heeft SPAN voor het eerst een Eigen Risico Beoordeling (ERB) uitgevoerd. De ERB is tijdig ingediend bij DNB. Uit de ERB komen het nieuwe pensioenstelsel en de beschikbaarheid van data in geval van een crisis bij de pensioenadministrateur als belangrijkste risico's naar voren. Deze risico's hebben de verhoogde aandacht van het bestuur, waar in 2022 vervolgacties voor zijn vastgesteld.

Uitkomsten jaarlijkse risicoanalyse 2021

In 2021 heeft het bestuur van SPAN de kwalitatieve risicohouding gewijzigd.

De risicohouding voor niet-financiële risico's is laag (groen). Voor deze risico's geldt dat SPAN een zo minimaal mogelijk risico wil lopen.

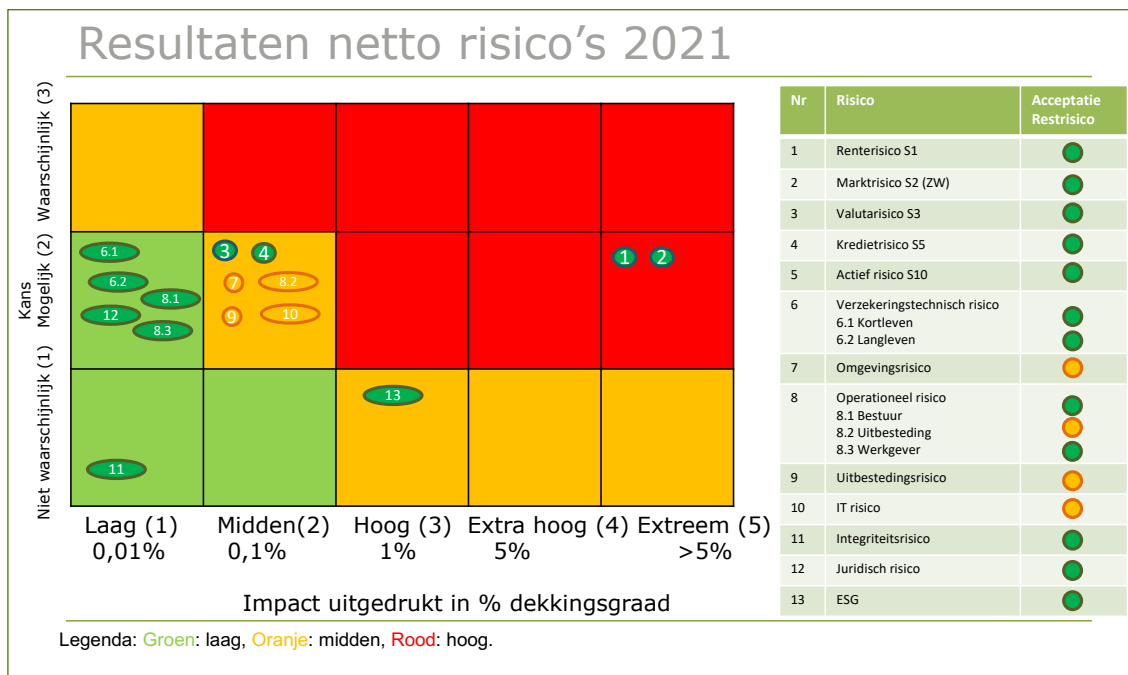
De risicobeoordeling ligt binnen de risicohouding bij de volgende scores: 1x1, 1x2, 2x1

De risicohouding voor financiële risico's is hoog (rood). Hiervoor geldt dat het nemen van beleggingsrisico's door het bestuur als beloofd risico kan worden gezien. Het totale risico wordt begrensd door de korte termijn risicohouding (uitgedrukt in het vereiste eigen vermogen) en de lange termijn risicohouding (uitgedrukt in de grenzen van de haalbaarheidstoets)

De risicobeoordeling ligt binnen de risicohouding bij de volgende scores: 2x3, 2x4, 2x5, 3x2, 3x3, 3x4, 3x5

Het bestuur van SPAN accepteert geen kans inschatting van niet waarschijnlijk (1), mogelijk (2) en waarschijnlijk (3) met een impact inschatting van extra hoog (4) en extreem (5) als het een niet-beloofd risico betreft.

De uitkomsten van de jaarlijkse risicoanalyse zijn grafisch als volgt weer te geven:

In de volgende tabel worden voor alle verschillende risicocategorieën de belangrijkste ontwikkelingen en maatregelen over 2021 beschreven. Indien het risico niet wordt geaccepteerd, zijn aanvullende maatregelen vastgesteld:

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2021	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Matching/rente	<p>In 2021 is de rente gestegen. Voor het handelen in bilaterale swaps is overgegaan naar de ESTR waardering. De renteafdekking is in lijn gebracht met nieuwe UFR methodiek (voor curve posities).</p> <p>Ontwikkelingen central clearing: onvoldoende liquiditeit en prijsvorming in bilaterale swaps.</p> <p>In de beleggingscategorie emerging market debt wordt (bewust) valuta risico genomen. Voor de andere categorieën wordt het valutarisico afgedekt naar EUR.</p> <p>In 2021 is een ALM-studie uitgevoerd, wat niet heeft geleid tot een aanpassing van de afdekking van het renterisico.</p>	<p>In 2021 is door de stijging van de rente het renterisico (uitgedrukt in VEV) toegenomen.</p> <p>Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.</p>	<p>In 2022 wordt de noodzaak voor het pensioenfonds om over te gaan naar central clearing nauwlettend gevolgd en beoordeeld, net als de verdere aanpassing van de UFR.</p>
Valutarisico	<p>Geen bijzonderdere ontwikkelingen in 2021.</p>	<p>Het valuta risico (in VEV termen) is nagenoeg gelijk gebleven. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.</p>	<p>Geen.</p>
Zakelijke waardenrisico	<p>In 2021 was er sprake van een overweging van de returnportefeuille. Dit is bijgestuurd door de premiestortingen te beleggen in de matchingportefeuille. Begin 2021 is er een transitie geweest naar een belasting efficiënter wereldwijde aandelenfonds. Op subniveau zijn enkele bandbreedtes voor de returnportefeuille verruimd.</p> <p>In 2021 is een ALM-studie uitgevoerd, wat niet heeft geleid tot een aanpassing van de afdekking van het zakelijke waarden risico.</p>	<p>Het zakelijke waarden risico (marktrisico in VEV) is in totaliteit vergelijkbaar gebleven.</p> <p>Het Fonds houdt rekening met een mogelijke correctie in aandelen in verband met de relatief hoge waardering. Het pensioenfonds is een lange termijn belegger en heeft bewust gekozen voor dit risicoprofiel.</p> <p>Het huidige risiconiveau wordt met de bestaande beheersmaatregelen geaccepteerd.</p>	<p>Het Fonds blijft de verhouding tussen de matching- en returnportefeuille door marktbevingen monitoren en (voor zover mogelijk) bijsturen via de premiebelegging of bij overschrijding van bandbreedtes.</p>

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2021	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Kredietrisico	Het kredietrisico in de beleggingsportefeuille is iets groter geworden doordat de spreads zijn gedaald in 2021. De omvang van het kredietrisico op de sponsor is kleiner geworden, doordat door de hogere rente de premie naar verwachting zal dalen en doordat de dekkinggraad is gestegen en hierdoor de kans op een bijstorting kleiner is geworden. In 2021 is via de ALM-inzicht verkregen in de mogelijke kans op een bijstortingsverplichting van de werkgever.	Het kredietrisico als geheel is vergelijkbaar gebleven. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Het kredietrisico in de beleggingsportefeuille wordt gemonitord.
ESG-risico	Het pensioenfonds heeft de pensioenregeling in het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) geassocieerd als een regeling die geen ecologische of sociale kenmerken promoot (artikel 6) omdat het duurzaamheidsaspect niet de primaire doelstelling is van het fonds. Het pensioenfonds is begin 2021 overgestapt naar een fiscaal efficiënter wereldwijd aandelenfonds en ook een ESG-focus heeft. In de ALM-studie en ERB is onderzoek gedaan naar de klimaat impact van klimaatscenario's. Hieruit is gebleken dat het klimaatscenario past binnen de andere in de ALM onderzochte scenario's. De uitkomst van de klimaatscenario's heeft niet geleid tot aanpassing van de strategische beleggingsallocaties.	Het ESG-risico wordt als laag ingeschat. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	In 2022 wordt de ontwikkeling van en compliance met wet- en regelgeving rond ESG gemonitord en opgevolgd.
Verzekeringstechnisch risico	De definitieve afrekening van het beëindigde herverzekeringscontract is ontvangen. Het fonds hanteert actuele sterftegronddslagen.	Het verzekeringstechnisch risico is als geheel vergelijkbaar gebleven. Het huidige risico wordt geaccepteerd.	Geen.

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2021	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Omgevingsrisico	In 2020 is het Pensioenakkoord tot stand gekomen. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de inhoud van de pensioenregeling. De uitwerking van de wet volgt uiterlijk 1 januari 2023. Vanaf eind Q2 is het Fonds uit herstel doordat de beleidsdekkingsgraad hoger was dan het VEV. De ERB is uitgevoerd in 2021, daarnaast zijn diverse rapportages en uitvragen tijdig ingediend.	Het omgevingsrisico is als geheel gelijk gebleven. Het huidige risico wordt niet geaccepteerd.	De gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel worden nauwlettend gevolgd en hier wordt waar noodzakelijk actie op ondernomen om tijdig te kunnen voldoen aan eisen.
Operationeel risico	Het continuïteitsrisico in bestuur is afgenomen door het toetreden van nieuwe bestuursleden, die ook zijn goedgekeurd door DNB. Een aandachtspunt is nog de bezetting van commissies en de voor de BC en de sleutelfunctiehouder risicobeheer benodigde kennis en ervaring.	Het operationeel risico is afgenomen. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Blijvende aandacht voor continuïteit en kennisniveau in bestuur.
Uitbestedingsrisico	Bij de pensioenadministrateur zijn in 2021 door DNB en de interne audit-functie diverse bevindingen geïdentificeerd ten aanzien van uitbesteding en IT, waarvoor een verbeterplan is opgesteld. De ontvangen SLA rapportages, de evaluaties, de ISAE 3402 rapportages (of daarmee vergelijkbaar) in 2021 resulteren niet in materiële bevindingen.	Het uitbestedingsrisico is als geheel gelijk gebleven. Het huidige risiconiveau wordt niet geaccepteerd.	De opvolging van de verbeteracties door de pensioenadministrateur worden nauwlettend gemonitord.
IT-risico	In 2021 zijn IT-KPI/KRI voor de doorlopende monitoring ingericht. In 2021 hebben zich IT incidenten voorgedaan, maar zonder materiële impact. Daarnaast is aandacht geweest en actie ondernomen op actuele ontwikkelingen zoals Log4j. Het IT-beleid dateert uit 2018 en is, mede vanwege ontwikkelingen sindsdien aan actualisatie toe.	Het IT-risico is als geheel gedaald. Het huidige risiconiveau wordt niet geaccepteerd.	In 2022 wordt het IT-beleid geëvalueerd en waar nodig herzien en getoetst in de uitvoering.

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2021	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Integriteitsrisico	Er zijn geen bijzonderheden. Er is een compliance officer aangesteld. De gedragscode is aanwezig en actief gecontroleerd voor bestuur en commissies. Er hebben zich geen incidenten op het gebied van integriteit (waaronder sanctiewetgeving) voorgedaan.	Het huidige risiconiveau is gelijk gebleven en wordt geaccepteerd.	In 2022 wordt de systematisch integriteitsrisicoanalyse (SIRA) geactualiseerd.
Juridisch risico	Beleid (fondsdocumenten) en uitvoering voldoen aan wet- en regelgeving. In 2021 is de opvolging van bevindingen van DNB over de risicohouding van de DC regeling afgerond.	Het juridisch risico is afgenomen. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Geen.

Ten aanzien van uitbestede activiteiten:

- In de risicomanagementcommissie en het bestuur worden de Service Level Agreement-rapportages van de administrateur, de uitvoerder van de beschikbare premiereregeling en het bestuursbureau besproken. Uit de SLA rapportage van de administrateur zijn diverse aandachtspunten, met name met betrekking tot de dienstverlening aan deelnemers naar voren gekomen die zijn besproken met de administrateur. Het bestuur blijft deze aandachtspunten volgen.
- Daarnaast beoordeelt het pensioenfonds jaarlijks de interne beheersingsrapportages (ISAE 3000/3402) van grote uitbestedingspartijen. Voor 2020 zijn dit de administrateur, de vermogensbeheerder (BMO) en de custodian. Van de administrateur is daarnaast een privacy rapportage beoordeeld. Uit de rapportages zijn geen materiële bijzonderheden naar voren gekomen.
- De vermogensbeheerder wordt uitgenodigd op de vergaderingen van de beleggingscommissie om haar werkwijze te kunnen toelichten.
- Conform het uitbestedingsbeleid worden alle uitbestedingspartijen periodiek geëvalueerd. Naar aanleiding van de in 2021 uitgevoerde evaluaties zijn er geen uitbestedingspartijen vervangen.

Financieel crisisplan

Het Fonds heeft in 2021 haar crisisplan geactualiseerd. Doel van een crisisplan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisissituatie daadwerkelijk optreedt. Het crisisplan is opgenomen in de ABTN.

Eigen risico beoordeling

Het fonds heeft een eigenrisicobeoordeling (hierna: ERB) uitgevoerd. In de ERB is beoordeeld of het geheel aan risico's past bij de strategische doelen van het fonds.

Het bestuur heeft 4 scenario's vastgesteld die nader zijn uitgewerkt in de ERB. Voor elk van deze scenario's heeft een risico-en impactanalyse plaatsgevonden.

1. Grote economische veranderingen; Het risico past bij de risicohouding, maar kan wel een bedreiging vormen voor het minimaliseren van de kans op bijstorten en het creëren van premiekorting.
2. Crisissituatie bij de pensioenuitvoerder; Tezamen met de beheersmaatregelen maakt dat het netto risico binnen de risicohouding past.

3. Ontwikkelingen rond de sponsor; Het netto risico past binnen de risicohouding.
4. Veranderende wet- en regelgeving; Het bestuur oordeelt dat het netto risico van veranderende wet- en regelgeving niet past binnen de risicohouding. Het bestuur wil daarom verhoogde actie en de volgende aanvullende maatregelen gaan treffen:
 - Meer planmatige aanpak;
 - Ontwikkelen eigen visie als pensioenfonds (onafhankelijk van de werkgever);
 - Instellen van een commissie.

Effectiviteit en doelmatigheid risicobeheer

Voor de ERB is ook de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer beoordeeld. Het algemene beeld is dat het risicobeheer van SPAN (ruim) voldoende is.

Conclusie

De centrale vraag in deze ERB luidt: "Past het geheel aan risico's bij de strategische doelen van SPAN?". In de vier scenario's is de impact op elk van deze strategische doelen onderzocht. De conclusie luidt dat er aandachtspunten zijn; voor elk scenario rondom governance (kennis, kunde en voldoende bemensing) en voor het Pensioenakkoord over de volle breedte van de strategische doelen.

Toelichting op ontwikkelingen en beleid

Beleggingsrisico

In 2021 zijn de strategische gewichten in de beleggingsportefeuille bijgestuurd via de premie. De portefeuille heeft zich binnen de grenzen van het beleid bewogen. Voor de vermogensbeheerder en beleggingsfondsen in de returnportefeuille geldt dat deze passief worden belegd, met uitzondering van de belegging in emerging market debt (EMD). De vermogensbeheerders worden gemonitord aan de hand van een tracking error, waarmee de afwijking van het rendement ten opzicht van de benchmark wordt gemeten. In 2021 is het aandelenfonds ontwikkelde markten vervangen door een ander fiscaal efficiënter fonds met ESG-screening.

Actuariel risico

Het bestuur heeft de meest recente AG-prognosetafels (AG Prognosetafel 2020) per 31 december 2021 meegenomen in de berekening van de technische voorzieningen en rekening gehouden met fondsspecifieke ervaringssterfte. In 2021 heeft het bestuur geen aanleiding gehad om de toegepaste overlevingskansen en fondsspecifieke ervaringssterfte te evalueren. Door toepassing van de meest actuele informatie over overlevingskansen wordt het langlevensrisico voor het fonds voldoende gemitigeerd.

Renterisico

Het Fonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat met name de omvang en in mindere mate de duratie van de beleggingen niet gelijk zijn aan de omvang en duratie van de verplichtingen. De duratie is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. Hiermee kan de rentegevoeligheid worden gemeten. Een hoge duratie betekent dat de dekkingsgraad van het Fonds gevoeliger is voor ontwikkelingen in de marktrente, zowel naar boven als naar beneden.

Het beleid van het Fonds is erop gericht om niet de volledige omvang van het renterisico af te dekken, maar het renterisico dynamisch af te dekken (2021: 60%). Vanwege de gekozen afdekking betekent dit voor de dekkingsgraad dat deze stijgt (of daalt) als de marktrente omhoog (of omlaag) gaat. De afdekking is ingericht op basis van marktrente. Ter beperking van het curverisico is aangesloten bij rentegevoeligheid per looptijdbucket op basis van de UFR-rentecurve. Hierbij wordt rekening gehouden met de (aanstaande) aanpassingen in de UFR. Ter beperking van het kredietrisico in de matchingportefeuille wordt met name gebruik gemaakt van renteswaps, waarbij dagelijkse uitwisseling van onderpand van toepassing is en gelden eisen waaraan tegenpartijen moeten voldoen. De renteafdekking wordt op dagelijkse basis gemonitord door de vermogensbeheerder, die hierover op maand- en kwartaalbasis rapporteert aan het Fonds.

Inflatie

Eind 2021 en in 2022 is de inflatie in Nederland aanzienlijk toegenomen tot boven de 10% (jaar-op-jaar gemeten). Het Fonds kent een eindloonregeling waarbij geen toeslagen worden verleend aan inactieve deelnemers en gepensioneerden. Het Fonds heeft daarom het inflatierisico niet afgedekt. De toegenomen inflatie kan wel een stijging van de uitvoeringskosten van het Fonds tot gevolg hebben, voor zover aanpassing van deze kosten afhankelijk is van een inflatie gerelateerde maatstaf. De uitvoeringskosten van het Fonds worden volledig bij de aangesloten entiteiten in rekening gebracht, en levert geen extra risico op voor het Fonds zelf.

Uitvoeringskosten

Het bestuur onderschrijft de Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie.

Het Fonds werkt met een fondsbegroting waarbij elk kwartaal een inzicht wordt verkregen hoe de kosten zich verhouden tot het budget. Per dienstverlener zijn vaste prijsafspraken gemaakt over het vaste pakket van taken. Ad hoc taken worden vooraf geoffereerd en vastgesteld.

Uitvoeringskosten (in duizenden euro)

	2021	2020
Administratie	-542	-488
Accountant (kosten voor het onderzoek van de jaarrekening)	-40	-31
Accountant (fiscaal advies)	-2	-2
Actuaris	-153	-87
Advieskosten Montae	-483	-492
Bestuur	-26	-34
Contributies en bijdragen	-38	-35
Overige kosten	-48	-29
	-1.332	-1.198

Uitvoeringskosten per deelnemer

De door het Fonds gemaakte uitvoeringskosten worden volledig bij de aangesloten entiteiten in rekening gebracht. Dit neemt niet weg dat de uitvoeringskosten onderdeel uitmaken van de totale door werkgever en werknemers op te brengen kostendekkende jaarpremie en daarmee moeten worden gepresenteerd. Hieronder zijn ook kosten voor werkzaamheden die het Fonds specifiek heeft uitgevoerd op verzoek van de werkgever.

Door de continue aandacht van het bestuur en ondanks de nog steeds zwaarder wordende eisen van de wetgever en toezichthouders bedroegen de uitvoeringskosten (uitgezonderd kosten vermogensbeheer, deze kosten komen wel volledig voor rekening van het Fonds) per deelnemer in euro's € 581,- in 2021 (2020: € 560,-). Hierbij is het aantal deelnemers de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden, conform de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. De uitvoeringskosten exclusief de vermogensbeheerkosten zijn gestegen en de totale uitvoeringskosten inclusief de vermogensbeheerkosten voor het Fonds zijn gestegen. Zou je de uitvoeringskosten delen door het totaal aantal deelnemers, inclusief slapers, dan zouden de kosten per deelnemer in euro's € 371,- (2020: € 348,-) zijn.

Kosten vermogensbeheer als percentage van het belegd vermogen

De kosten van het vermogensbeheer bestaan uit verschillende componenten. Naast de kosten van het beheer van de beleggingen zelf, de zogenaamde beheerkosten of management fees, is er ook sprake van administratieve kosten, custodian kosten, broker kosten,

eventuele belastingen, kosten die gepaard gaan met bijvoorbeeld het afdekken van risico's en transactiekosten. Niet alle kosten zijn direct zichtbaar. Kosten die bijvoorbeeld gemaakt worden voor het uitvoeren van transacties, de zogenaamde broker kosten, of kosten die gemaakt worden voor het bewaren van de beleggingen, het bewaarloon, zijn direct zichtbaar. Transactiekosten en de kosten voor het beheren van de beleggingen binnen elk beleggingsfonds worden verwerkt in de koers van de fondsen. Deze zijn dus niet direct zichtbaar. De vermogensbeheerder heeft alle kosten getracht inzichtelijk te maken. Dit heeft wat betreft de transactiekosten plaatsgevonden op basis van schattingen.

De transactiekosten kunnen op twee niveaus bekeken worden. Het Fonds belegt in beleggingsfondsen. Er is dus sprake van transactiekosten die gemaakt worden binnen de fondsen en transactiekosten die gemaakt worden als fondsen worden aangekocht dan wel verkocht. De transactiekosten van de onderliggende beleggingen binnen de fondsen zijn veelal verwerkt in de koers die betaald of ontvangen wordt. Om deze reden kan hier alleen een inschatting van gemaakt worden. De inschatting is gebaseerd op de werkelijke transactievolumes binnen de beleggingsfondsen en de bied-laag koersen voor de verschillende beleggingscategorieën. In internationale context bestaat er nog geen eenduidige definitie van de totale kosten.

De totale kosten van het vermogensbeheer van zowel de beleggingen voor risico pensioenfonds als voor de beleggingen voor risico deelnemers bedragen (inclusief de schatting voor de transactiekosten binnen de fondsen) € 1.973 (2020: € 1.714). In een percentage van het totale vermogen bedragen de kosten 0,31% (2020: 0,31%) per jaar. Dit percentage kan in grote lijnen uitgesplitst worden naar de volgende kostensoorten:

2021

	Beheer- kosten	Transactie- kosten excl. aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten totaal	Totale vermogens- beheer- kosten
Kosten per beleggingscategorie					
Aandelen	303	124	63	187	490
Vastrentende waarden	820	98	294	392	1.212
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	1.123	222	357	579	1.702
Overige vermogensbeheerkosten					
Bewaarloon	25				25
Overige kosten	246				246
Totaal overige vermogensbeheerkosten	271				271
Totaal kosten vermogensbeheer	1.394	222	357	579	1.973

2020

	Beheer- kosten	Transactie- kosten excl. aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten totaal	Totale vermogens- beheer- kosten
Kosten per beleggingscategorie					
Aandelen	257	30	20	50	307
Vastrentende waarden	659	204	282	486	1.145
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	916	234	302	536	1.452
Overige vermogensbeheerkosten					
Bewaarloon	34				34
Overige kosten	228				228
Totaal overige vermogensbeheerkosten	262				262
Totaal kosten vermogensbeheer	1.178	234	302	536	1.714

Kosten	2021	2020
Management fee	0,18%	0,16%
Overige kosten	0,04%	0,05%
Subtotaal	0,22%	0,21%
Transactiekosten	0,09%	0,10%
Totale kosten procentueel	0,31%	0,31%

Ten opzichte van vorig jaar zijn de belangrijkste ontwikkelingen:

- Over 2021 is er sprake van een verdere rentedaling. De matchingportefeuille stijgt hierdoor in omvang en ook de kosten die voor dit deel zijn uitgedrukt in basispunten van het vermogen.
- Over 2021 stijgt de waarde van de returnportefeuille en alle onderliggende beleggingscategorieën. Omdat de vermogensbeheerkosten voor dit deel van de portefeuille zijn uitgedrukt in basispunten van het vermogen, geldt dat er in 2021 sprake is van een stijging in absolute omvang van de vermogensbeheerkosten van de returnportefeuille.

Communicatie en overleg

Communicatiecommissie

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de communicatiecommissie kan opereren. De communicatiecommissie draagt zorg voor het voorbereiden en uitvoering laten geven aan het communicatiebeleid. De communicatiecommissie heeft in 2021 twee vergaderingen gehad.

De communicatiecommissie heeft zich in 2021 vooral beziggehouden met:

- de layout van de website en huisstijl;
- het UPO;
- communicatiebeleidsplan 2022;
- het voorbereiden van en uitvoering geven aan de Nieuwsbrief en de Newsflash;
- uit onderzoek is gebleken dat weinig deelnemers hun risicoprofiel invullen. De communicatiecommissie wil bevorderen dat deelnemers hun risicoprofiel invullen;
- pensioenakkoord en communicatie ;
- aanbevelingen Ombudsman;
- aanschrijven deelnemers 8 maanden in plaats van 6 maanden voor hun AOW-datum;
- digitale communicatie;
- aanspreken gewezen deelnemers
- de Pensioen3daagse.

Communicatie met deelnemers

Nieuwsbrief/Newsflash

Het beleid van het Fonds is om twee keer per jaar (in het voorjaar en het najaar) een nieuwsitem naar de deelnemers te sturen.

In de februari 2021 editie is onder andere aandacht gegeven aan:

- solide beleggingsbeleid tijdens coronacrisis;
- franchise en grensbedragen 2021;
- financiële positie van het Fonds;
- uitslag quiz Pensioen3Daagse 2020;
- korte update status Pensioenakkoord;
- pensioenrichtleeftijd en AOW;
- pensioen en arbeidsongeschiktheid
- toelichting over geen indexatie in de regeling.

In de september 2021 editie is onder andere aandacht besteed aan:

- herstel financiële positieve SPAN zet door;;
- herstelplan beëindigd;
- haalbaarheidstoets 2021;
- jaarverslag 2020 in beeld;
- eerder stoppen met werken. Hoe pak je dit aan?;
- interview nieuw bestuurslid Maurice Raven;
- Abbott doet weer mee aan de Pensioen3Daagse 2021;
- check je pensioen;
- beleggingskeuze in de beschikbare premie module.

Overleg met betrokken partijen en organen

Administrateur AZL N.V.

Eind 2021 liep de huidige administratie-overeenkomst af. Het bestuur wenste van AZL een toelichting te ontvangen op de toekomstplannen en dan met name de aandacht voor de kleinere ondernemingspensioenfondsen. Na dit gesprek heeft het bestuur besloten de overeenkomst te verlengen voor een periode van vijf jaar. De allonge is ondertekend en loopt van 1 januari 2022 tot 1 januari 2027.

Werkgever

Het Fonds en de werkgever hebben in 2021 diverse malen contact gehad. Er is voornamelijk aandacht besteed aan:

- de SLA van de administrateur;
- de premienota's;
- de vervulling van de zetel namens de werkgever in het verantwoordingsorgaan.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het bestuur legt aan het VO verantwoording af over het gevoerde beleid middels het jaarverslag en de reguliere vergaderingen. In 2021 zijn diverse adviesaanvragen besproken. Het betreft adviesaanvragen over:

- de feitelijke premie en premiecomponenten 2021;
- de klachten- en geschillenregeling.

Het VO heeft een positief advies geven op de voorgenomen besluiten van het bestuur van het Fonds.

Het oordeel van het VO over boekjaar 2021 is eveneens opgenomen in dit bestuursverslag. De reactie van het bestuur is aansluitend opgenomen.

De Nederlandsche Bank (DNB)

In 2021 heeft het Fonds brieven van DNB ontvangen waarin DNB schrijft dat:

- de statenbrief 2021 ingevuld moet worden;
- de toezichtagenda 2021 als bijlage is toegevoegd;
- de brief een instructie bevat over het herstelplan
- DNB geen bezwaar heeft tegen benoeming Maurice Raven als bestuurder namens de werknemers

AFM

Op 31 maart 2021 heeft het Fonds een brief ontvangen van de AFM. De AFM geeft aan dat het Fonds niet voldaan heeft aan de wettelijke rapportageverplichting van de uitvoeringskosten in het jaarverslag. Het betrof de manier van presenteren van de uitvoeringskosten en de toelichting daarop. AFM verwacht van het Fonds dat het Fonds in toekomstige jaarverslagen zich houdt aan wet- en regelgeving. Het Fonds heeft de bevindingen verwerkt in het jaarverslag 2021.

Financiële ontwikkelingen

Financieel klimaat (bron: BMO)

Deze paragraaf geeft de visie weer van BMO (de beheerder van de matchingportefeuille van het pensioenfonds, de uitvoerder van het totale beleggingsmandaat en performancemeter), op de ontwikkeling van de beleggingen in 2021 en de vooruitzichten voor 2022.

Marktontwikkelingen 2021

2021 stond in het teken van de Covid-19 pandemie, records op aandelenbeurzen en een oplopende inflatie.

2021 een dominant thema. De economische groei veerde in het begin van het jaar op toen vaccinatieprogramma's in de westerse wereld op stoom kwamen en lock-down maatregelen opgeheven konden worden. De zorgen omtrent het Covid-19 virus namen echter weer snel toe met de ontdekking van nieuwe agressievere (delta) en besmettelijkere (omikron) varianten van het virus. Het marktvertrouwen werd positief beïnvloed door stimulerende maatregelen van centrale banken en overheden. Zo werd er in het begin van het jaar in de Verenigde Staten \$1,9 biljoen aan steunpakketten uitgerold, in november gevolgd door nog eens \$1 biljoen aan infrastructuur investeringen. In Europa werd tot het ondenkbare besloten om als EU obligaties uit te geven om stimuleringen te financieren.

Maar wellicht was de belangrijkste trend van 2021 wel de ongekende stijging van de inflatie. Terwijl in 2020 een hogere inflatie ver weg leek en deflatie zelfs nog als grootste gevaar werd gezien, is de inflatie in 2021 opgelopen tot niveaus die niet meer zijn gezien sinds de jaren tachtig. De inflatie in de eurozone liep tot bijna 5% per jaar op, terwijl deze in de VS zelfs tot 7% steeg. De belangrijkste oorzaak was in eerste instantie de grote herstelvraag van consumenten nadat de lock-downs waren teruggedraaid. De aanbodzijde kon deze sterke groei van de vraag niet bijhouden. Er ontstonden al snel grote problemen in de wereldwijde bevoorradingsketen – het beste getypeerd door het vastgelopen schip Ever Given in het Suez-kanaal dat wekenlang het nieuws domineerde. Ook grondstoffenprijzen liepen fors op de doordat de hoge vraag naar grondstoffen niet kon worden beantwoord omdat tijdens de coronacrisis in 2020 investeringen fors zijn teruggeschaald.

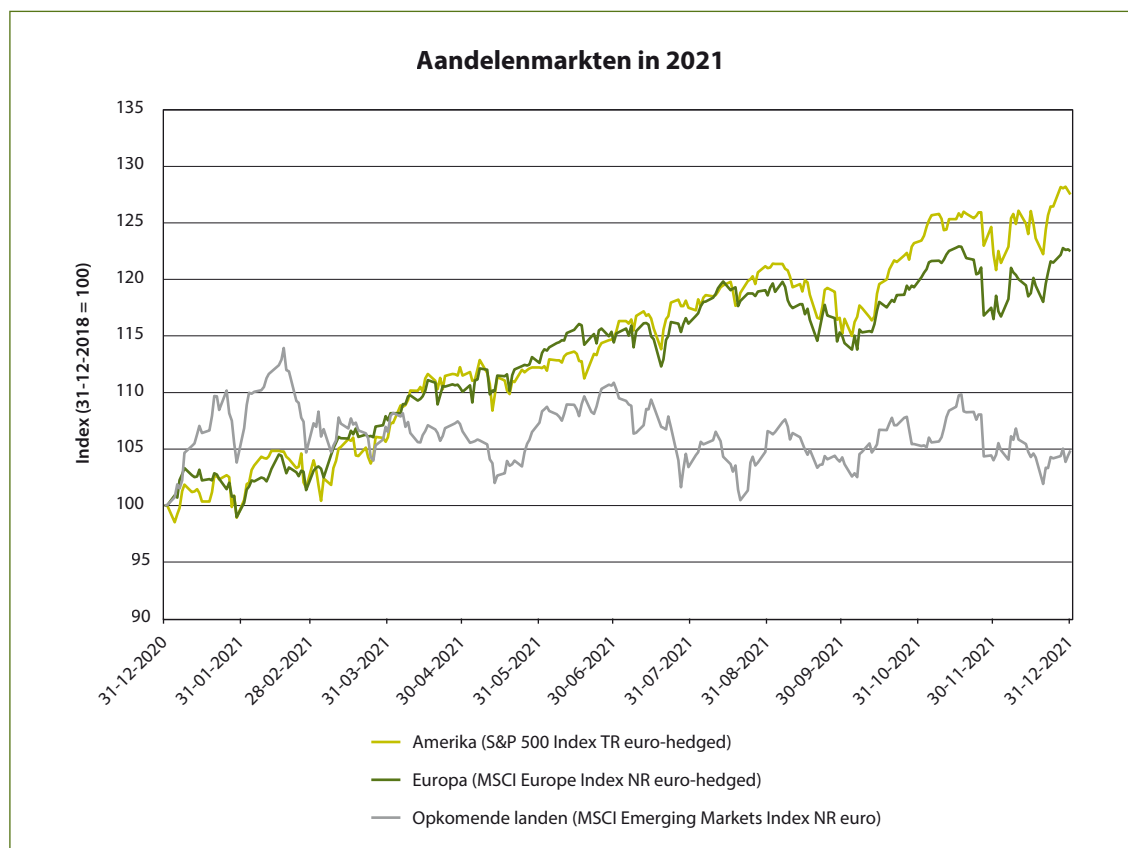
In eerste instantie was de perceptie dat de hoge inflatie slechts een tijdelijk fenomeen zou zijn en dat deze weer zou terugvallen als de bevoorradingsketen op orde was gekomen. Langzamerhand kwam echter het besef dat de hoge en stijgende inflatie toch ook structurele kenmerken heeft, zoals sterke stijging van woningprijzen en een groot tekort aan personeel in veel sectoren, dat leidt tot hogere lonen. Hoge inflatie en bijbehorende hogere rentes (van de Amerikaanse centrale bank, de Fed, worden in 2022 renteverhogingen verwacht) zijn nu een van de grootste zorgen van beleggers voor de komende jaren.

Een andere belangrijk thema van 2021 is dat het beeld in China zorgwekkender geworden is. Het Chinese overheidsbeleid heeft onder leiding van Xi Jinping een draai gemaakt waarbij de overheid meer grip op de samenleving wil krijgen. Dit heeft er ondermeer toe geleid dat technologiebedrijven tot de orde werden geroepen. De blokkering door de Chinese overheid van de beursgang van financiële dienstverlener Ant Group van techmiljardair Jack Ma was typerend voor de versteviging van de Chinese overheid op de eigen economie. Daarnaast kwam de vastgoedsector in China in de problemen. De jarenlang met zeer veel riskante leningen opgebouwde vastgoedsector was de motor van de Chinese economische groei geworden, maar kwam in problemen toen vastgoedbedrijf Evergrande niet meer aan haar betalingsverplichtingen bleek te kunnen voldoen. En hoewel de Chinese overheid graag ziet dat de risico's in deze sector verminderd worden, kan het zich ook geen grootschalige faillissementen permitteren. Dit resulteert in een balanceeract ten aanzien van de vastgoedsector die nog wel even zal duren. Dit alles heeft ertoe geleid dat, afgezien van de nog altijd voortdurende geopolitieke spanningen tussen China en de VS en Europa, er grote zorgen zijn over de economische groei in China. En aangezien China in de afgelopen jaren de belangrijkste component was in de groei van de wereld economie, leidt dit tot onzekerheid wereldwijd.

Aandelen

Aandelen ontwikkelde markten (MSCI World Index euro-hedged) behaalden een rendement van 22,5% in 2021. De Amerikaanse aandelenmarkt behaalde over 2021 zelfs een rendement van bijna 27,5% (S&P 500 index euro-hedged). De hoogste rendementen werden in de sectoren energie en vastgoed behaald.

Aandelen opkomende markten kenden echter een minder positief jaar met een rendement van 5% (MSCI Emerging Markets Index in euro). Opkomende markten hadden vooral te lijden onder de terugval van de Chinese economie, terwijl een sterkere Amerikaanse dollar ook tegenwerkte. De MSCI China Index (in euro) verloor in 2021 maar liefst 16%.

Bron: Bloomberg, BMO Global Asset Management Rentemarkten

Per saldo stegen de rentes in 2021 onder invloed van hogere inflatie en aankondigingen van centrale banken dat de obligatie opkoopprogramma's zullen worden afgebouwd.

De Duitse 10-jaarsrente startte het jaar op -0,6% en eindigde 2021 op -0,2%, het niveau waarop het een jaar eerder was gestart. De Amerikaanse 10-jaarsrente steeg in 2021 per saldo met 0,6% tot een niveau van 1,5%.

De voor Nederlandse pensioenfondsen belangrijke 30-jaars euro swaprente kwam weer in positieve renteniveaus terecht en sloot het jaar af op een hoogte van 0,5%, een stijging van per saldo 0,5% voor 2021..

Bron: Bloomberg, BMO Global Asset Management

Vooruitzichten 2022

Het uitbreken van de Omicron variant leek eind 2021 de grootste uitdaging te worden van de al bijna twee jaar durende wereldwijde covidpandemie. Tegelijkertijd blijven er zorgen over een stijgende inflatie en tekorten, en zijn er verwachtingen dat de centrale banken de rente zullen verhogen.

We beginnen het jaar 2022 met de Omicron variant die nog steeds welig tiert in enkele van 's werelds grootste economieën, zij het met tekenen dat het aantal besmettingen in een aantal landen al daalt. De voor de hand liggende vragen die moeten worden gesteld zijn: zal Omicron zo slecht blijken te zijn als sommigen gevreesd; zal het een spaak in het wiel zijn van een wereldwijd economisch herstel; en kan het de markten destabiliseren? Het lijkt erop dat de financiële markten geloven dat we de Omicron-variant van ons af zullen schudden. Als we kijken naar de ontwikkeling van de consensusvoorspellingen voor de economische groei dit jaar, dan zien we een aantal interessante dingen.

Het uitbreken van de Omicron variant leek eind 2021 de grootste uitdaging te worden van de al bijna twee jaar durende wereldwijde covidpandemie. Tegelijkertijd blijven er zorgen over een stijgende inflatie en tekorten, en zijn er verwachtingen dat de centrale banken de rente zullen verhogen.

We beginnen het jaar 2022 met de Omicron variant die nog steeds welig tiert in enkele van 's werelds grootste economieën, zij het met tekenen dat het aantal besmettingen in een aantal landen al daalt. De voor de hand liggende vragen die moeten worden gesteld zijn: zal Omicron zo slecht blijken te zijn als sommigen gevreesd; zal het een spaak in het wiel zijn van een wereldwijd economisch herstel; en kan het de markten destabiliseren? Het lijkt erop dat de financiële markten geloven dat we de Omicron-variant van ons af zullen schudden. Als we kijken naar de ontwikkeling van de consensusvoorspellingen voor de economische groei dit jaar, dan zien we een aantal interessante dingen.

Rusland & Oekraïne

Op 24 februari lanceerde Rusland een grootschalige invasie in Oekraïne. Oekraïne biedt heftig verzet, waardoor Rusland vooralsnog geen controle heeft over het land. De EU en de VS en enkele andere landen hebben gereageerd met economische en militaire tegenmaatregelen, forser en met meer eenheid dan verwacht door Putin. Er is sprake van economische sancties en de levering van wapens aan Oekraïne. Voorts is duidelijk sprake van escalatie. Zo dreigde Poetin op 27 februari met nucleaire wapens en kondigde Wit-Rusland aan dat kernwapens op haar grondgebied geplaatst mogen worden en dat mogelijk Wit-Russische militairen gaan deelnemen aan de oorlog in Oekraïne. En ook aan de kant van de EU is sprake van een opeenvolging van sterkere maatregelen.

In algemene zin is de impact van de Russische inval op de financiële markten (aandelen en rente) beperkt. Vooral de grondstoffen laten grote koersstijgingen zien. Rusland en Oekraïne zijn dan ook wereldwijd vooraanstaande producenten en exporteurs van gas, olie, tarwe en metalen. De Russische MSCI Index noteert 37% lager dan begin februari, al dient opgemerkt te worden dat de handel is stilgelegd op het moment van schrijven.

Op lange termijn zal de Russische invasie waarschijnlijk tot een andere wereldorde leiden op militair en politiek gebied (sterker en centraler leger in Europa, impuls voor de NAVO, nieuwe koude oorlog), op economisch en financieel gebied, op technologisch gebied, en wat betreft energie- en voedselvoorziening. Op al deze gebieden zal het hoofdthema de-globalisering zijn om zo minder afhankelijk te worden van andere landen. Robuustheid en autonomie worden belangrijker ten opzichte van efficiëntie en economische groei. Daarbij kunnen ook meerdere wereldwijde systemen ontstaan naast elkaar, bijvoorbeeld voor internationale betalingen. Positieve gevolgen kunnen zijn een sterkere EU, en een versnelde transitie naar duurzame energie.

Groei en inflatie

Vorig jaar was de verwachting dat de VS en de EU dit jaar zeer sterk zouden groeien. En hoewel de vooruitzichten iets zijn versomberd zijn de prognoses niet echt veranderd sinds de komst van de Omicron variant, die vooral Noord-Europa heeft getroffen. Ook als we kijken naar de voorspellingen voor de inflatie gedurende het jaar, zien we dat de verwachting is van een redelijke stijging in de VS en een periode van opmerkelijke stabiliteit in Europa. De inflatie was gematigd in de EU voor de komst van Covid-19, maar heeft zich sindsdien laten voelen. Januari is altijd een belangrijke maand voor de prijzen in de regio en tussen januari en april zijn er veel loononderhandelingen. Inflatiezorgen in de EU kunnen zeker weer de kop opsteken de komende maanden.

Covid nu

De beperkingen die zijn opgelegd vanwege het virus, vooral in West-Europa, zijn toegenomen, maar de kracht en impact zijn veel minder ernstig dan een jaar geleden. Van de Omicron variant weten we dat het veel meer overdraagbaar is, maar veel minder ernstig ziek maakt, en dat het vooral jongere leeftijdsgroepen treft. Belangrijk is de aanstaande introductie van antivirale pillen die aanzienlijk meer bescherming zouden bieden voor de kwetsbaren. Kortom, de wereld is veel beter beschermd tegen het virus en zijn varianten, en dat effect zal de komende maanden zichtbaar moeten worden.

Aanbodtekorten

Een andere druk op de economische activiteit zijn de tekorten aan de aanbodkant die 2021 zijn ontstaan. Maar volgens recente economische cijfers heeft de verwerkende industrie in Azië (exclusief China) een grote sprong voorwaarts gemaakt. Evenzo, is de productie van halfgeleiders in Zuid-Korea sterk gestegen. Het tekort aan halfgeleiders was een groot probleem voor de automobielsector, maar nu de situatie verbetert zou er weer een gezonde stijging van de productie moeten komen.

Amerikaanse consumenten

Ook positief is de enorme koopkrachtontwikkeling bij Amerikaanse consumenten. Dit is het gevolg van de enorme hoeveelheid spaargeld die in de lockdowns is ontstaan mede door de stimuleringsmaatregelen van de overheid. Er is wel enige terughoudendheid geboden, bijvoorbeeld door het aangekondigde einde van de belastingaftrek voor kinderen, maar de consumentenbestedingen zouden toch sterk moeten blijven.

Amerikaanse bedrijven verhogen ook hun investeringen, wat goed nieuws is voor de vraag, winstgevendheid en productiviteit. Dit gebeurt omdat bedrijven veel cash hebben, hun marges hoog zijn en er een tekort is aan arbeidskrachten. Dit is positief voor zowel de economie als de aandelenmarkt. Ook in de VS nemen de aanbodtekorten af, deels door het eerder genoemde halfgeleider-effect, maar ook omdat de piek in de vraag die zich voordoet met Black Friday en Kerstmis voorbij is.

Inflatie in de VS

Ook in de VS zijn de prijzen gestegen, met name van tweedehands auto's, die het afgelopen jaar ongeveer in prijs zijn verdubbeld. Ondanks het feit dat de werkgelegenheid nog onder het niveau van voor de crisis zit is er nog steeds een groot tekort aan arbeidskrachten. Naar verwachting zal dit druk blijven zetten op de arbeidsmarkt. Dit werkt op zijn beurt looninflatie in de hand. De stijgende kosten van huurwoningen in de VS is ook een belangrijke factor die bijdraagt aan de inflatiedruk. Voeg al deze effecten samen en wij verwachten dat de inflatie de komende maanden zal blijven toenemen. Zelfs als de inflatie afneemt, zal zij ruim boven de door de Fed afgegeven doelstelling van 2% komen. Dat betekent dat de Fed een nog agressievere houding zal moeten aannemen dan ze al heeft gedaan en haar geplande renteverhogingen moet versnellen om de situatie onder controle te krijgen. De reële rente, gecorrigeerd voor inflatie, is gestegen en zal blijven stijgen, iets wat waarde-aandelen zullen bevoordelen ten opzichte van groeibedrijven.

EU-consumenten

Consumenten uit de eurozone hebben ook een aanzienlijke koopkracht, met een vergelijkbare, zij het kleinere spaartegoeden dan in de VS. Terwijl het overheidsbeleid in de VS is aangescherpt, is het eigenlijk versoepeld in Europa. Dus, mede door de stimuleringsmaatregelen die zijn ingevoerd, kan Europa een goed 2022 tegemoet zien.

De signalen voor zowel de verwerkende industrie als de dienstensector zijn weliswaar recent enigszins gedaald, maar zijn nog steeds positief en duiden op verdere economische groei.

Renteverhogingen

In de afgelopen maanden hebben de financiële markten hun verwachtingen voor het komende jaar voor de rente in de VS en de EU naar boven bijgesteld. In de VS is de markt abrupt opgeschoven van de voorspelling dat de rente nog een jaar ongewijzigd zal blijven, tot de voorspelling dat zij zal stijgen met 1%. Wij denken dat de sterke economische groei en de opwaartse druk op de inflatie betekenen dat er een aanzienlijk meer verkrappend beleid zal zijn van de kant van de Fed. Interessant is dat de rente in Europa naar verwachting volgend jaar negatief zal blijven. Hier zullen we moeten afwachten wat er in de komende maanden gebeurt in termen van prijzen en inflatie.

Opkomende markten

In de opkomende markten is het aantal Covid-gevallen, met name in Zuid-Afrika, waar Omicron vandaan komt, opvallend gedaald, ondanks de lage vaccinatiëgraad en de zwakkere gezondheidszorgstelsels. In termen van economische verrassingen, zowel positief als negatief, zijn de opkomende markten zeer volatiel geweest. Maar in China, waar de problemen op de vastgoedmarkt een grote onstabiele factor zijn, is de economische groei weer positief geworden. Sterker nog, wij denken dat de verwachtingen voor China zo laag zijn dat er een fors herstel mogelijk is, zij het dat dit van tijdelijke aard is. De negatieve factoren in de opkomende markten zijn de stijgende rentetarieven en de economische data die minder positief zijn dan in de ontwikkelde economieën.

Winstverwachtingen

Bedrijfswinsten worden in eerste instantie bepaald door de economische ontwikkelingen. Doorgaans zijn analisten optimistisch aan het begin van een jaar, maar voor 2022 hebben analisten hun prognoses voor bedrijfswinsten naar beneden bijgesteld. Tegelijkertijd hebben ook bedrijven hun ramingen naar beneden gesteld. Eigenlijk is iedereen dermate pessimistisch ingesteld dat de winsten over 2022 best wel eens mee zouden kunnen vallen.

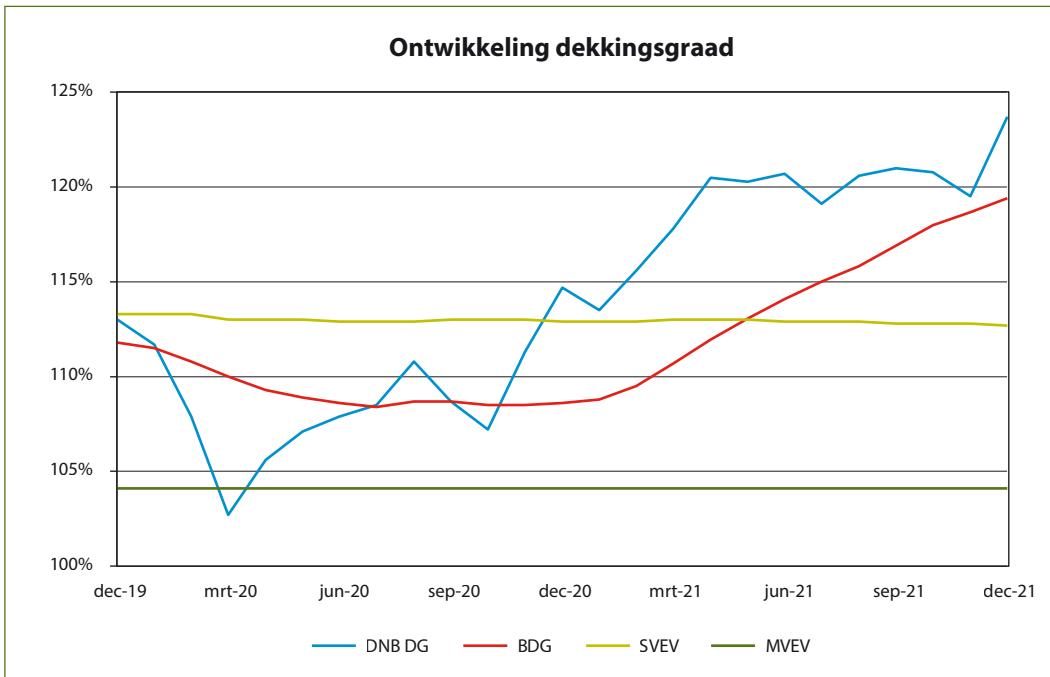
Conclusie

Als we alle voorgaande punten combineren, lijkt het erop dat de medische wetenschap de wereld in staat stelt te "leven met Covid" en dat de crisis in Oekraïne niet zorgt voor grote koersbewegingen. De grote centrale banken blijven verkrappen, maar de onderliggende financiële fundamenteën blijven positief. Bedrijven beschikken over voldoende liquide middelen en worstelen niet met schulden, en de financiële vuurkracht van consumenten blijft ook sterk. Dus, als de bedrijfswinsten beter gaan uitpakken dan nu wordt voorspeld, denken wij dat aandelenkoersen dit jaar kunnen stijgen en, net als vorig jaar, opnieuw beter zullen renderen dan obligaties. We verwachten niet dat aandelen zo goed zullen presteren als vorig jaar omdat ze toen al fors zijn opgelopen. Bovendien stijgt de rente en dat is doorgaans geen goed nieuws voor aandelen. Het totale rendement zal in 2022 naar verwachting laag zijn, maar de beste rendementen zouden moeten komen van risicovolle beleggingscategorieën, zoals aandelen.

Ontwikkeling dekkingsgraad

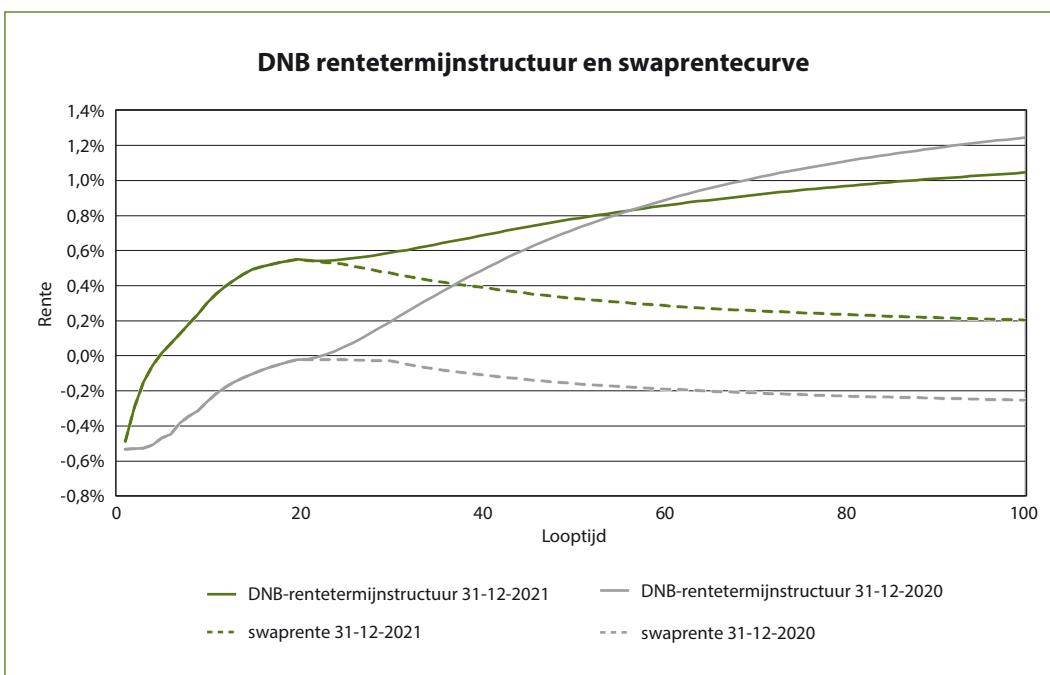
De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre het Fonds in staat is om aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen te voldoen. Met de invoering van het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) is ook de beleidsdekkingsgraad ingevoerd waarmee de financiële positie van het Fonds wordt beoordeeld. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de laatste twaalf maanden. De actuele en de beleidsdekkingsgraad bedroegen respectievelijk 123,8% en 119,4% per 1 januari 2022. In de berekening van de dekkingsgraad en het Vereist Vermogen wordt naast de verplichtingen en het vermogen uit de Basis Module (risico fonds), ook rekening gehouden met verplichtingen en het vermogen uit de excedentregeling (risico deelnemers). Dit heeft een verlagend effect op de totale dekkingsgraad omdat vermogen en verplichtingen voor de regeling voor risico deelnemers aan elkaar gelijk zijn.

Onder het nFTK bedraagt de actuele dekkingsgraad 123,8% en de beleidsdekkingsgraad 119,4% ultimo 2021. Ondanks de gedaalde rente in combinatie met de niet-volledige renteafdekking zorgden de positieve rendementen van de returnportefeuille in 2021 voor een stijging van de actuele dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is gestegen door een forse stijging in de (actuele) dekkingsgraad gedurende 2021. De financiële markten herstelden zich gedurende de coronacrisis en dit resulteerde in een stijging van de actuele dekkingsgraden. De vereiste dekkingsgraad behorende bij de strategische beleggingsmix daalt over 2021 van 112,9% naar 112,6%. De vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingen, ontwikkelingen op de financiële markten en het deelnemersbestand. De ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende de afgelopen 2 jaar ziet er als volgt uit:

Bron: gerapporteerde cijfers aan DNB

De volgende grafiek toont de rentes uit de DNB-rentetermijnstructuur ultimo 2021 en ultimo 2020 (dit zijn de doorgetrokken lijnen). Om de invloed van de UFR-methodiek te verduidelijken zijn tevens de swaprentecurves (exclusief UFR) ultimo 2021 en ultimo 2020 opgenomen (dit zijn de gestippelde lijnen). De rentes bevinden zich op een historisch laag niveau.

Herstelplan

In het derde kwartaal van 2019 is het pensioenfonds in een tekortsituatie beland. Het pensioenfonds is verplicht om een herstelplan in te dienen en jaarlijks te actualiseren. Het herstelplan moest uiterlijk 31 december 2019 bij DNB worden ingediend. Uit het herstelplan bleek dat het Fonds naar verwachting ultimo 2021 al uit herstel is. Het fonds is in staat zelf te herstellen, er zijn geen aanvullende maatregelen nodig. Vanuit het herstelplan is af te leiden dat het herstel voornamelijk voortkomt uit:

- verwachte beleggingsrendementen;
- positief effect van de solvabiliteitsopslag in de premie.

Op 10 maart 2020 heeft DNB ingestemd met het ingediende herstelplan.

Omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 lager is dan het Vereist Eigen Vermogen moet SPAN een update herstelplan indienen. Uit het herstelplan blijkt dat het Fonds naar verwachting ultimo 2021 is hersteld naar het vereiste niveau. Aanvullende maatregelen zijn binnen het herstelplan dan ook niet nodig. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2021 komt in het herstelplan uit op 117,28%, terwijl de vereiste dekkingsgraad op 113,72% ligt. Op 18 maart 2021 is het herstelplan ingediend bij DNB en DNB heeft hier op 19 mei 2021 mee ingestemd. Per 30 juni 2021 is het Fonds uit herstel.

Ontwikkeling beleggingsportefeuille

De returnportefeuille heeft over 2021 een absoluut positief rendement behaald van 14,94% en heeft hiermee beperkt slechter (-0,30%) gepresteerd dan de benchmark. Op de matchingportefeuille is een negatief rendement gerealiseerd van -14,47%. Het rendement van de totale portefeuille kwam uit op -0,86%. Deze rendementen zijn berekend na aftrek van de in de fondsen berekende vermogensbeheerkosten.

Tabel 1: Werkelijke verdeling matchingportefeuille en returnportefeuille

	Per 31/12/2020	Per 31/12/2021	Strategische weging
Matching (LDI) portefeuille	52,8%	49,2%	54,0%
Returnportefeuille	47,2%	50,8%	46,0%

Performance

In tabel 2 is de performance van de beleggingsportefeuille weergegeven.

Rendement 2021	Portefeuille	Benchmark
Matchingportefeuille	-14,47%	-14,47%
Returnportefeuille	14,94%	15,29%
Totale portefeuille	-0,86%	-0,70%

Toelichting

Het absolute rendement van -0,86% ontstaat door een combinatie van de volgende ontwikkelingen:

- door de sterk gestegen rente heeft de matching portefeuille negatief gerendeerd;
- daarentegen heeft de return portefeuille een hoog rendement gehaald, met name aandelen hebben een hoog rendement gehaald

Ontwikkeling matchingportefeuille

Een deel van het vermogen wordt aangewend om de waardeontwikkeling van een deel van de technische voorzieningen (TV) expliciet te volgen. Dat wil zeggen: dat deel van het vermogen wordt zodanig belegd dat het renterisico van een deel van de technische voorziening wordt geneutraliseerd. Het afdekken van het renterisico gebeurt door gebruik te maken van Liability Driven Investments (LDI), waarbij het looptijdprofiel van de verplichtingen van het Fonds worden gesimuleerd. Deze LDI zijn ondergebracht in de zogenaamde matchingportefeuille. Het LDI fonds van BMO kan beleggen in euro staatsobligaties met een rating gelijk aan AAA-A in combinatie met Interest Rate Swaps (IRS), rentefutures en liquide middelen. De liquide middelen worden doorbelegd in o.a. een money market fonds, deposito's en kortlopend papier.

Het Fonds kent een dynamisch renteafdekkingsbeleid en de huidige strategische renteafdekking bedraagt 60% van het renterisico van de verplichtingen (inclusief de nieuw opgebouwde aanspraken in een jaar) in de marktwaardeomgeving. Per ultimo 2021 bedroeg de (ex-ante) renteafdekking 57,0% op basis van marktwaarde. Door de introductie van de UFR wordt niet alleen gekeken naar de renteafdekking in marktwaarde termen (dus gebaseerd op de daadwerkelijke marktrente), maar eveneens naar de renteafdekking op basis van de UFR. Het Fonds monitort dat de renteafdekking op basis van de UFR niet groter wordt dan 105%. Een renteafdekking op basis van de UFR van meer dan 100% zou betekenen dat de dekkingsgraad een daling laat zien als de UFR-rente stijgt en dit is niet gewenst. De UFR renteafdekking per ultimo 2021 bedraagt 71,1% (en 73,3% als ook rekening wordt gehouden met de belegging in bedrijfsobligaties).

Het rendement op de matchingportefeuille van -14,47% staat niet op zichzelf en moet gerelateerd worden aan de marktwaardeverandering van de technische voorzieningen. In 2021 is de rente per saldo sterk gestegen ten opzichte van 2020, waardoor de waarde van de technische voorzieningen is gedaald. De waarde van de voorzieningen is gecorrigeerd voor de nieuw opgebouwde aanspraken in 2021, maar dit heeft per saldo niet geleid tot een betere positie voor de matching portefeuille. Bij de matchingportefeuille is het rendement van de benchmark gelijkgesteld aan het werkelijk behaalde rendement.

Het Fonds monitort de effectiviteit van de renteafdekking. De combinatie van de mate van renteafdekking, de hoeveelheid middelen die daarvoor wordt gebruikt, de bijzondere marktomstandigheden en de berekeningsmethodiek UFR, maken dat er geen sprake kan zijn van een perfecte matching. Dit betekent dat de gerealiseerde renteafdekking kan afwijken van de beoogde afdekking, bijvoorbeeld doordat de verandering van de rentecurve voor verschillende looptijden anders is, of doordat het niveau van de renteafdekking door marktontwikkelingen afwijkt van de beoogde renteafdekking. De effectiviteit van de renteafdekking is expliciet gemonitord door de beleggingscommissie. De vermogensbeheerder rapporteert maandelijks over de renteafdekking op basis van de daadwerkelijke marktrente en op basis van de UFR. Per kwartaal wordt gerapporteerd over de effectiviteit van de renteafdekking. In 2021 bedroeg de (ex-post) effectiviteit van de renteafdekking 56,7% op basis de marktrente. Dit is lager dan de beoogde strategische afdekking van 60%, en wordt onder andere veroorzaakt door curve-effecten (doordat de curve-positionering gebaseerd is op de UFR curve en niet op de marktrentecurve).

Door gebruik te maken van renteswaps kan de marktwaarde van het BMO LDI-fonds kleiner zijn dan de marktwaarde van de af te dekken verplichtingen (zogenaamde leverage). De renteafdekking wordt in eerste instantie gerealiseerd door het aangaan van renteswaps. Tegelijkertijd worden tegenover deze renteswaps liquide middelen beheerd. Uit hoofde van de renteswaps ontvangt het fonds namelijk lange tot zeer lange termijn rente, terwijl korte rente betaald moet worden. De leverage wordt beperkt omdat het uitgangspunt is dat tegenover de renteswaps liquide middelen worden beheerd. Indien het Fonds in de toekomst kiest voor een invulling via langlopende staatsobligaties, is dit risico eveneens beperkt.

Om het concentratierisico te beperken, worden rentederivaten gesloten met meerdere partijen en ook bij het beheer van de liquide middelen wordt er gespreid over uitgevers. Met de BMO zijn afspraken gemaakt over de posities die in individuele uitgevers mogen worden genomen.

Daarnaast speelt het liquiditeitsrisico een belangrijke rol binnen de matchingportefeuille, aangezien er belegd wordt in rentederivaten. Het LDI-fonds maakt vooralsnog gebruik van bilateraal afgesloten swaps waarvoor specifieke afspraken gelden voor het beheer van het onderpand in cash (zogenaamde cash-only CSA's). De beheerder monitort en beheert het proces van collateraluitwisseling op dagelijkse basis en zorgt ervoor dat er steeds over voldoende onderpand wordt beschikt. Door marktbevingen waarbij de rentecurve wijzigt, kan er een situatie ontstaan waarbij er bijstortingen gedaan dienen te worden met betrekking tot het onderpand en hiervoor dient het LDI-fonds een kleine liquide buffer aan te houden. Maandelijks volgt de beleggingscommissie de rapportages van BMO over de ontwikkeling van de liquide middelen. Daarnaast bereidt het Fonds zich voor op mogelijke wijzigingen in de markt en regelgeving voor derivaten waarbij transacties in derivaten (verplicht) via een Central Clearinghouse moeten worden gehandeld. Het Fonds heeft o.b.v. haar omvang een vrijstelling van verplichte handel via een Central Clearinghouse.

Tot op heden heeft het pensioenfonds haar rentederivaten, voornamelijk uit een kosten oogpunt, bilateraal afgesloten. Zodra er omstandigheden zijn die er aanleiding toe geven om over te gaan naar central clearing, dan zou het pensioenfonds per direct over kunnen stappen.

De Europese toezichthouder voor de financiële markten (ESMA) heeft een extra jaar uitstel gevraagd voor de verplichting om centraal te te clearen. In het afgelopen jaar heeft de markt zich bewogen richting central clearing en zijn er minder tegenpartijen actief op de bilaterale markt. Gezien deze ontwikkelingen heeft het Fonds besloten om in 2022 haar overwegingen en besluit voor het bilateraal handelen te evalueren.

Zolang swaps nog niet via Central Clearing worden aangekocht, wordt in de matchingportefeuille kredietrisico op tegenpartijen gelopen door het aangaan van (bilaterale) swaps. In het tegenpartijbeleid dat door BMO wordt gevolgd zijn maatregelen opgenomen ten aanzien van de selectie van en het aantal tegenpartijen waarvan gebruik gemaakt kan worden.

Ontwikkeling returnportefeuille

Op de returnportefeuille behaalde de vermogensbeheerder een absoluut rendement van 14,94%. Dit is 0,30% punt lager dan de benchmark. In het volgende hoofdstuk wordt dieper ingegaan op het behaalde rendement.

In 2021 is het in 2016 geïmplementeerde strategische beleggingsbeleid verder voortgezet. De returnportefeuille wordt grotendeels uitgevoerd door passieve managers in een vereenvoudigd strategisch beleggingsbeleid. Alle beleggingsfondsen, met uitzondering van staatsobligaties van opkomende markten (EMD), worden passief beheerd. De behaalde relatieve performance is, doordat de benchmark zo goed mogelijk wordt gevolgd, dan ook beperkt. Daarnaast worden de beleggingen binnen de returnportefeuille grotendeels wereldwijd belegd. Per beleggingscategorie is een afweging gemaakt tussen kosten en implementeerbaarheid van het afdekken van valutarisico en het effect op het risicoprofiel. Verder heeft het Fonds in 2018 besloten om het aandelenfonds ontwikkelde markten van Vanguard te vervangen met een fiscaal transparant fonds van Vanguard dat tevens een ESG filter kent. De implementatie van dit fonds had de nodige tijd in beslag genomen vanwege operationele complexiteit en is in maart 2021 afgerond.

Beleggingen

Samenstelling van het belegd vermogen (excl. vermogen beschikbare premie regeling)

De totale waarde van de portefeuille ultimo 2021 bedroeg € 615.869 ten opzichte van € 575.066 ultimo 2020. Deze toename wordt met name veroorzaakt door de positieve rendementen van de returnportefeuille.

Onderstaand zijn ter vergelijking de kerngegevens van het belegd vermogen ultimo 2021 en de strategische beleggingsmix weergegeven:

Beleggingscategorie	Waarde ultimo 2021		Mandaat	Rendement 2021	
				Portfolio	Benchmark
Totale Portefeuille	615.869	100,0%	100,0%	-0,86%	-0,70%
1. Returnportefeuille	312.596	50,8%	46,0%	14,94%	15,29%
Equity World	220.996	70,7%	63,0%	21,83%	23,26%
Equity Emerging markets	20.688	6,6%	7,0%	4,52%	4,86%
Totaal aandelen	241.683	77,3%	70,0%	20,13%	21,48%
Global Credits	34.147	10,9%	15,0%	-1,84%	-1,69%
Emerging Market Debs	36.708	11,8%	15,0%	-0,99%	-2,29%
Totaal Vastrentende waarden	70.856	22,7%	30,0%	-1,40%	-1,98%
Liquide middelen	57	0,0%	0,0%		0,00%
2. Matchingportefeuille	303.273	49,2%	54,0%	-14,47%	-14,47%

Benchmark (1. Return Portfolio)

63% MSCI World Index NR USD (hedged to EUR) + 7% MSCI Emerging Markets Index NR USD + 15% Bloomberg Barclays Global Aggregate Float Adjusted : Corporate Index Hedged + 15% [50% JPM EMBI Global Diversified TR (EUR-H)/50% JPM GBI-EM Global Diversified TR (EUR-UH)]

Benchmark (2. Matching Structure)

Liabilities Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (EUR)

Dynamische renteafdekking

Het Fonds heeft een dynamisch renteafdeckingsbeleid. Het bestuur is van mening dat de rente zodanig lage niveaus heeft bereikt dat verdere dalingen van de rente (theoretisch gezien) steeds onwaarschijnlijker worden. Bovendien wordt de risicopremie (rendement dat op renteontwikkelingen) behaald kan worden, groter.

De strategische renteafdekking was aan het begin van 2021 60% renteafdekking met een bandbreedte van [55%,65%]. Op basis van de UFR is de maximale afdekking vastgesteld op 105%.

Er zijn 'triggers' ingebouwd. Op het moment dat er triggerniveaus worden bereikt, wordt een conference call voor het Fonds georganiseerd en kan worden besloten van het strategisch beleggingsbeleid af te wijken. Het Fonds gebruikt hierbij de volgende richtlijnen voor het afdekkingspercentage.

30 jaars swaprente	>2,4	[2,4-2,2]	[2,2-2,0]	[2-1,8]	[1,8-1,6]	<1,6
Afdekkings %	80	75	70	65	60	60
Bandbreedten (in %)	[70-90]	[65-85]	[60-80]	[55-75]	[55-70]	[55-65]

Het Fonds benadrukt dat:

- Het geenszins de bedoeling is een automatisme in te bouwen. De opgegeven afdekkingspercentages zijn richtlijnen. In de conference call kan besloten worden hiervan af te wijken.
- Dit dynamische beleid is geen tactisch, maar een strategisch instrument is. Op langere termijn, bij een hoger niveau van de rente, zal er pas toegevoegde waarde van dit beleid zichtbaar zijn.

In 2021 werd geen triggerniveau bereikt. Sinds oktober 2018 bevindt het Fonds zich in het laagste regime en de bandbreedte van de renteafdekking is hiermee [55%,65%].

Het resultaat op dit dynamische beleid wordt per kwartaal gemonitord. Sinds de implementatie in 2014 tot en met 2021 is het effect op de dekkingsgraad van het beleid negatief. Op basis van de norm (renteafdekking op 75% van het renterisico van de verplichtingen) zou de waardestijging van de matchingportefeuille voor de invoering van het dynamische beleid € 122 miljoen bedragen terwijl deze nu € 100 miljoen bedraagt. Dit betekent een negatief resultaat van absoluut € 22 miljoen.

Effectiviteit renteafdekking

Het renterisico is het grootste risico binnen de beleggingsportefeuille van het Fonds. Het Fonds heeft immers een jong deelnemersbestand en dus zeer langlopende verplichtingen. De beheersing van het renterisico, de effectiviteit van de renteafdekking en de inrichting van de matchingportefeuille, waarmee de rentegevoeligheid van de beleggingsportefeuille in grote mate wordt afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen van het Fonds, heeft de continue aandacht. Vanaf 2012 wordt ook het renterisico op de jaarlijkse premie-instroom afgedekt. De premie-instroom bedraagt circa 5% van de totale waarde van de verplichting per jaar, wat een fors effect heeft op de renteafdekking.

Dit betekent concreet dat bij het bepalen van het renteafdekkingspercentage ook de op te bouwen aanspraken gedurende het jaar worden meegenomen.

Prestaties vermogensbeheerder

Er vindt een strakke monitoring op de prestaties van de drie externe vermogensbeheerders plaats door het Fonds. Het bestuur heeft voor de beoordeling van de vermogensbeheerder kwalitatieve en kwantitatieve criteria opgesteld. De beoordeling op basis van deze criteria vindt halfjaarlijks plaats. De rendementen worden maandelijks gemonitord.

Rebalancing

Er is geen vast rebalancingbeleid tussen de matching- en returnportefeuille. Het herbalanceringsbeleid is gericht op de strategische visie en lange termijn beleggingsrichtlijnen. De beleggingscommissie monitort de wegingen gedurende het jaar en adviseert het bestuur over mogelijke bijsturing in ieder geval jaarlijks bij de premiebelegging. Door de hoge marktvolatiliteit als gevolg van de coronacrisis, was de weging van de return portefeuille aan het eind van de eerste kwartaal flink gedaald ten opzichte van de strategische weging. De premiebelegging van 2021 is gebruikt om bij te sturen naar de strategische beleggingsmix door de premie volledig te beleggen in de matchingportefeuille.

Gedurende 2021 is de waarde van de return portefeuille harder gestegen dan de matchportefeuille, waardoor de returnportefeuille per ultimo 2021 overwogen ten opzichte van de strategische weging is.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds heeft in haar investment beliefs opgenomen dat het vanuit ethische en maatschappelijke doelstellingen zich aan de minimale wet- en regelgeving op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen houdt. Dit betekent dat beleggingen moeten voldoen aan de wet- en regelgeving ten aanzien van 'ESG' (Environmental, Social en Governance). Het pensioenfonds houdt zich aan wet- en regelgeving zoals de regelgeving m.b.t. het vermijden te beleggen in bedrijven die controversiële wapens maken, onderhouden of verhandelen en sanctiewetgeving.

Vanaf januari 2021 tot 10 maart 2021

Het pensioenfonds belegt haar vermogen via beleggingsfondsen en heeft de invulling van haar maatschappelijk verantwoord beleid uitbesteed aan de vermogensbeheerders van de beleggingsfondsen. De vermogensbeheerders voeren het maatschappelijk verantwoord beleid uit door voting en engagement met als doel de aandeelhouderswaarde te behouden en te verbeteren. Het pensioenfonds monitort jaarlijks het gevoerde engagement en stembeleid.

Begin maart 2021 heeft het pensioenfonds een deel van haar portefeuille, haar beleggingen in het wereldwijde aandelenfonds ontwikkelde markten, vervangen met een ESG-fonds: SRI FTSE Developed World II Common Contractual Fund. Het ESG-beleid van dit fonds wordt ingevuld door uitsluitingen. Deze uitsluitingen worden gebaseerd op expliciete Social Responsible Investment criteria (SRI). Dit SRI fonds zal geen aandelen aanhouden van indexbedrijven die niet voldoen aan specifieke maatschappelijk verantwoord criteria.

Het pensioenfonds heeft het gevoerde stem- en engagement beleid van de vermogensbeheerders (BMO, Capital Group en Vanguard) geanalyseerd. Alle drie de vermogensbeheerders hanteren een ESG-beleid in hun beleggingsproces. De beheerders begrijpen dat een goed ESG-beleid leidt tot het creëren van waarde op de lange termijn, zowel voor de samenleving als voor de investeerders. Verder hebben alle drie de vermogensbeheerders de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) ondertekend. De beheerders hebben ook een duidelijk engagement en voting beleid. En er wordt geconcludeerd dat het gevoerde voting- en engagement beleid aansluit bij het gewenste ESG-overtuiging van het Fonds.

Wet en regelgeving: Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR):

Per 10 maart 2021 is de SFDR verordening in werking getreden en houdt het pensioenfonds zich aan de Verordening (EU) 2019/2088 van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (SFDR).

Het Fonds heeft op basis van haar doelstelling besloten om op de volgende manier invulling te geven aan de vereisten van de SFDR:

1. Het Fonds weegt duurzaamheidsaspecten niet mee in de investeringsbeslissingen
Het Fonds houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de Informatieverschaffingsverordening en de secundaire wetgeving. De wetgeving biedt kleinere entiteiten met minder dan 500 werknemers de mogelijkheid om op een minder uitgebreid niveau te rapporteren over de duurzaamheidsfactoren die het Fonds meeweegt. Het Fonds maakt gebruik van deze mogelijkheid, om hoge kosten van extra rapportages te voorkomen.
2. Het Fonds kiest voor een overige product classificatie
Het fonds classificeert de pensioenregeling als een regeling die geen ecologische of sociale kenmerken promoot, omdat het duurzaamheidsaspect geen primaire doelstelling is van het fonds.

De voornaamste reden van het pensioenfonds om te kiezen voor de bovenstaande classificaties is dat de secundaire wetgeving (RTS) nog niet definitief is.

Het pensioenfonds stelt de deelnemers centraal en zorgt ervoor dat het pensioen op een goede en kostenefficiënte manier geadmistreerd wordt en deelnemers op tijd het pensioen uitbetaald krijgen. De exacte eisen waaraan moet worden voldaan voor een andere kwalificatie zijn op dit moment nog niet bekend. Hierdoor kan het pensioenfonds niet beoordelen of zij aan alle verplichtingen kan voldoen en welke kosten hieraan verbonden zijn. Om hoge (onvoorziene) kosten van extra rapportages te voorkomen is voor de huidige kwalificaties gekozen.

Dit betekent niet dat het pensioenfonds het niet belangrijk vindt dat er rekening gehouden wordt met mens, milieu en duurzaam ondernemen in haar beleggingen maar vanwege de keuze voor artikel 4 lid 1b en artikel 6, lid 1 van de Informatieverschaffingsverordening (SFDR) moet het pensioenfonds verklaren dat het geen rekening houdt met de belangrijkste ongunstige effecten van duurzaamheidsfactoren en geen rekening houdt met duurzaamheidsrisico's en dat er geen informatie over maatschappelijk verantwoord beleggen op de website beschikbaar mag worden gesteld.

SFDR- Beloningsbeleid:

Het beloningsbeleid van Pensioenfonds Abbott zet niet aan tot het nemen van buitensporige risico's in verband met duurzaamheidsrisico's. Een op grond van het beloningsbeleid toegekende beloning is niet afhankelijk van het al dan niet nemen van duurzaamheidsrisico's.

Taxonomie verordening

Per 1 januari 2022 trad de Taxonomie verordening in werking, op basis van deze verordening moeten pensioenfondsen vanaf 1 januari 2022 aangeven of zij ecologisch duurzaam beleggen. De taxonomieverordening hangt nauw samen met de SFDR. In aanloop naar de taxonomieverordening heeft het Fonds in december 2021 haar besluiten m.b.t. de SFDR-verordening herbevestigd. Voor de pensioenregeling van het Fonds geldt dat de onderliggende beleggingen geen rekening houden met de EU-criteria voor ecologische duurzame economische activiteiten.

In 2022 zal het Fonds haar ESG- ambitie heroverwegen en de ontwikkelingen op het gebied van ESG blijven volgen.

Vermogensbeheerstructuur

In 2016 is een nieuwe vermogensbeheerstructuur geïmplementeerd en deze structuur is in 2021 voortgezet.

De vermogensbeheeractiviteiten zijn als volgt herverdeeld over de uitbestedingspartijen:

Activiteiten	Uitbestedingspartij
Onafhankelijke waardering en financiële verslaglegging	Custodian
Totaalrapportage beleggingen (maand en kwartaal) en performancemeting verschillende fondsbeleggingen	Beheerder matchingportefeuille
Mandaat compliance en rebalancing	Beheerder matchingportefeuille
Uitvoeren transacties bij maandelijkse rebalancing en bijv. premiebelegging	Beheerder matchingportefeuille
Rapportages aan DNB: Jaarwerk- en jaarstaten, input FTK berekeningen, kostentransparantie	AZL met input van Mercer

Beleggingscommissie

Het Fonds heeft het vermogensbeheer en de beleggingsadministratie, met uitzondering van het vermogensbeheer voor de via de Beschikbare Premie Module en de Vrijwillige Bijspaar Module opgebouwde pensioenkapitalen, uitbesteed aan BMO. De custodian activiteiten worden uitgevoerd door NT.

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de beleggingscommissie kan opereren. De beleggingscommissie draagt zorg voor het feitelijk (doen) beheren van het vermogen van het Fonds. De beleggingscommissie bereidt voorstellen voor over aanpassing

van de beleggingsdoelstelling en het strategische beleid ten behoeve van het bestuur. Het dagelijkse beheer van de portefeuille is uitbesteed aan de verschillende vermogensbeheerders. BMO is de partij die naast het beheer van de matchingportefeuille ook de uitvoerder is van het totale beleggingsmandaat en performancemeter.

De beleggingscommissie is in 2021 vier keer bijeen geweest. Naast deze bijeenkomsten is er veelvuldig telefonisch contact geweest, zowel tussen de leden van de beleggingscommissie onderling als tussen de leden van de beleggingscommissie en de beleggingsadviseurs, de vermogensbeheerders en de custodian. De vermogensbeheerder BMO is viermaal uitgenodigd en is ook bij diverse calls aanwezig geweest.

Beschikbare Premie Module (BPM)/Vrijwillige Bijspaar Module (VBM) en netto pensioenregeling

Het vermogensbeheer ten behoeve van de BPM- en VBM-regeling is sinds 1 juni 2012 en van de nettopensioenregeling sinds 1 januari 2015 ondergebracht bij NN Investment Partners (NN IP) in het product Mijn Pensioen.

Mijn Pensioen is een pensioenoplossing waarbij de pensioenpremies worden belegd in beleggingsfondsen. De deelnemer heeft hierbij de keuze uit verschillende beleggingsconcepten:

- LifeCycle Mix: de premies worden in een door het bestuur bepaalde beleggingsportefeuille belegd welke rekening houdt met de leeftijd. Het risico van de beleggingen wordt afgebouwd naarmate de pensioenleeftijd dichterbij komt.
- Eigen Verdeling en Sparen: de portefeuille wordt samengesteld aan de hand van een eigen verdeelsleutel over beleggingscategorieën en fondsen en de deelnemer heeft de mogelijkheid om te sparen.

Vanaf september 2015 is het vanuit NN IP mogelijk om deelnemers standaard de LifeCycle Passief aan te bieden in plaats van de huidige LifeCycle Actief. Het Fonds biedt echter ofwel de passieve of de actieve variant aan, het is niet mogelijk om deelnemers hierin zelf een keuze te laten maken. Hoewel de passieve lifecycle meer aansluit bij de nieuwe investment beliefs van het Fonds, heeft het bestuur ook in 2021 vastgesteld nu niet de overstap te willen maken naar deze passieve lifecycle. Ten opzichte van de huidige lifecycle zijn de voordelen voor de deelnemers nog te beperkt. Het kostenniveau voor beide varianten is namelijk hetzelfde. Bovendien krijgen de deelnemers te maken met aan- en verkoopkosten bij een eventuele transitie.

Op 1 september 2016 is de Wet Verbeterde Premieregeling ingegaan. In 2017 heeft SPAN zich voorbereid op de verplichtingen vanuit de Wet Verbeterde Premieregeling. Hierin is het Fonds begeleid door de adviserend actuaire van AZL. De wet biedt deelnemers de keuze of zij een vaste of een variabele pensioenuitkering of een combinatie van beide inkopen. Het belangrijkste verschil tussen beide pensioenen is dat er bij een variabele pensioenuitkering na pensioendatum wordt doorbelegd. Dit biedt de kans om een hoger pensioen te krijgen door het behalen van beleggingsrendement in de uitkeringsfase. Het kan echter ook tot een lager pensioen leiden bij tegenvallende beleggingsresultaten.

De werkgever heeft aangegeven geen wijzigingen te willen doorvoeren in de uitvoering door het Fonds van de beschikbare premie regeling. Het pensioenfonds heeft aangegeven de volgende uitgangspunten te hanteren bij de implementatie van de Wet Verbeterde Premieregeling:

- Vanuit kostenefficiëntie zal zoveel als mogelijk worden aangesloten bij de mogelijkheden van de uitbestedingspartijen.
- De inkoop van een vaste pensioenuitkering vindt bij het Fonds buiten het pensioenfonds plaats. Ook voor de optie tot inkoop van variabel pensioen is besloten dit niet binnen het pensioenfonds aan te bieden.
- Het Fonds heeft de volgende besluiten genomen:
 - deelnemers krijgen 15 jaar voor pensionering de keuze tussen vast en variabel pensioen;
 - het Fonds biedt 3 lifecycles aan deelnemers ter voorbereiding op een variabel pensioen;
 - indien deelnemers geen keuze maken, blijft de standaard een vast pensioen.

Per 1 januari 2018 zijn pensioenuitvoerders met een premieregeling verplicht om de risicohouding van het fonds vast te leggen. De risicohouding is de mate waarin een groep deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden beleggingsrisico's wil nemen om de doelstellingen te realiseren en de mate waarin deze groep beleggingsrisico's kan lopen.

In 2019 heeft het fonds terugkoppeling ontvangen van DNB op een onderzoek naar de risicohouding. Naar aanleiding van de bevindingen is het fonds afgestapt van de berekeningen van de kwantitatieve risicohouding op basis van vervangingsratio's naar het uitdrukken van de risicohouding als relatieve afwijking van het verwachte pensioen in een pessimistische scenario ten opzichte van het mediane scenario.

Voor de beschikbare premie regeling is de risicohouding zowel voor het vast als het variabel pensioen vastgesteld en afgestemd met sociale partners. De kwantitatieve invulling van de risicohouding is gebaseerd op de ALM-analyses van de vermogensbeheerder, op basis waarvan de life cycle keuzes door het fonds zijn gemaakt en op basis waarvan de vermogensbeheerder de lifecycles ook jaarlijks toetst en op basis van de uniforme rekenmethodiek van DNB (URM).

Voor de populatie in de premieregelingen komt de kwantitatieve risicohouding tot uitdrukking in de afwijking van het verwachte pensioen in een pessimistisch scenario (5% percentiel) ten opzichte van de pensioenuitkering in een gemiddeld scenario (mediane scenario) op pensioendatum. In onderstaande tabel wordt de kwantitatieve risicohouding (de bandbreedtes van de relatieve afwijkingen) getoond. De relatieve afwijkingen zijn gericht op de aankoop van een vast pensioen en voor de aankoop van een variabel pensioen. Deze analyses zijn tevens getoond voor een viertal maatmensen.

Bijvoorbeeld; een maatmens van 62 jaar met een neutrale life cycle en met een vaste uitkering, heeft een mediaan pensioen van bijvoorbeeld € 1.000 per jaar. De uitkering in een pessimistische scenario kan dan tussen € 820 en € 920 bedragen.

Kwantitatieve risicohouding diverse maatmensen, gericht op aankoop vast- en variabel pensioen

Defensief	Maatpersoon leeftijd vaste uitkering	Risicohouding-relatief	Maatpersoon leeftijd variabele uitkering	Risicohouding-relatief
	27	37% - 47%	27	39% - 49%
	37	31% - 41%	37	34% - 44%
	47	23% - 33%	47	26% - 36%
	57	13% - 23%	57	16% - 26%
	62	8% - 18%	62	11% - 21%

Neutraal	Maatpersoon leeftijd vaste uitkering	Risicohouding-relatief	Maatpersoon leeftijd variabele uitkering	Risicohouding-relatief
	27	38% - 48%	27	41% - 51%
	37	33% - 43%	37	35% - 45%
	47	24% - 34%	47	27% - 37%
	57	13% - 23%	57	17% - 27%

Neutraal	Maatpersoon leeftijd vaste uitkering	Risicohouding-relatief	Maatpersoon leeftijd variabele uitkering	Risicohouding-relatief
	62	8% - 18%	62	11% - 21%

Offensief	Maatpersoon leeftijd vaste uitkering	Risicohouding-relatief	Maatpersoon leeftijd variabele uitkering	Risicohouding-relatief
	27	44% - 54%	27	45% - 55%
	37	38% - 48%	37	39% - 49%
	47	28% - 38%	47	30% - 40%
	57	15% - 25%	57	17% - 27%
	62	10% - 20%	62	12% - 22%

De analyses houden rekening met pensioenopbouw die volledig plaatsvindt op basis van een premieregeling. Voor de deelnemers van SPAN is dit niet het geval, omdat de basisregeling van alle deelnemers een DB-regeling betreft met een bijstortingsverplichting voor de werkgever. De aanspraken vanuit de DB-regeling, die alle deelnemers als basis hebben, zijn hierbij minder fluctuerend dan de aanspraken vanuit premieregelingen.

De rendementen voor de verschillende leeftijdscohorten over 2021 staan in onderstaande tabel opgenomen. De neutrale Life Cycle Mix, welke het bestuur als standaard optie voor de deelnemers heeft gekozen, heeft over deze periode een gemiddeld rendement behaald van 4,33%. De rendementen per leeftijdscohort verschillen, daar het risicoprofiel anders is. Een jonge deelnemer heeft een hoger risicoprofiel dan oudere deelnemers.

Rendementen **2021**

Totaal Life Cycle Neutraal 4,33%

Verdeling naar leeftijdscohorten

Tot 2 jaar voor pensioen	0,90%
2-4 jaar voor pensioen	0,86%
4-8 jaar voor pensioen	1,48%
8-12 jaar voor pensioen	2,79%
12-16 jaar voor pensioen	4,45%
Langer dan 16 jaar voor pensioen	6,04%

Per saldo is de rente in 2021 gestegen. In de lifecycles wordt het renterisico afgedekt waardoor bij een rentestijging negatieve rendementen worden behaald. Over 2021 laten de overige beleggingscategorieën, vooral de wereldwijde aandelen, een positief rendement zien waardoor het totaalrendement van de portefeuilles voor alle leeftijdscohorten 4,33% is.

Onderbouwing Prudent person

In het FTK is expliciet in de regelgeving opgenomen dat het Fonds onderbouwt dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent person regel. Het Fonds heeft deze toets ultimo 2015 uitgevoerd voor de nieuwe beleggingsmix. Na de implementatie van de beleggingsmix in 2016 is de onderbouwing geactualiseerd. De belangrijkste uitgangspunten voor toepassing van het prudent beginsel zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. Een samenvatting van de onderbouwing is als volgt:

Regelgeving

Artikel 135 Pensioenwet

- Bij het vaststellen van het beleggingsbeleid worden de bestaande en toekomstige pensioenverplichtingen van deelnemers tezamen met de doelstelling en risicohouding van het Fonds als uitgangspunt genomen in de ALM-studie. Vanwege de specifieke kenmerken van de pensioentoezegging (eindloonregeling, geen indexatieambitie) en de bijstortingsverplichting van de werkgever, maakt het pensioenfonds bij de uiteindelijke keuze voor het beleggingsbeleid een zorgvuldige afweging tussen de dekkingsgraadrisico's en de bijstortingsrisico's voor de werkgever.
- Het Fonds belegt alles in (liquide collectieve) beleggingsfondsen.
- De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.
- In het jaarverslag wordt gerapporteerd hoe het Fonds uitvoering geeft aan het maatschappelijk verantwoord beleggen.

Artikel 13 en 13a besluit FTK

- Te allen tijde moeten er voldoende beleggingen liquide gemaakt kunnen worden. Het Fonds belegt in liquide beleggingscategorieën, bovendien kent het Fonds een jonge deelnemerspopulatie waardoor de omvang van de huidige uitkeringen relatief beperkt is.
- De beleggingen vinden hoofdzakelijk plaats op gereguleerde markten.
- De portefeuille is gespreid over beleggingscategorieën, regio's, landen en sectoren. Het Fonds houdt bij de invulling van de beleggingsportefeuille daarnaast ook rekening met de uitgangspunten eenvoud en transparantie.
- Het Fonds gebruikt derivaten terughoudend en met name bij de afdekking van rente- en valutarisico's.
- De huidige invulling van de portefeuille is erop gericht om het concentratierisico zoveel als mogelijk uit te sluiten. Uitzondering hierop is de invulling van de matchingportefeuille. De matchingportefeuille kan bestaan uit Nederlandse, Franse en Duitse staatsobligaties. Omdat dit veilig geachte staatsobligaties betreft, vindt het pensioenfonds deze concentratie niet onwenselijk. Daarnaast is in 2019 de matchingportefeuille ingevuld met rentederivaten en liquide middelen, waardoor dit concentratierisico op dit moment nihil is.
- In het beleggingsplan is het huidige beleggingsproces/-cyclus vastgelegd. Het beleggingsbeleid is gedetailleerd beschreven.

Beheerste en integrale bedrijfsvoering (artikel 143 Pensioenwet)

- Het Fonds beschikt ten aanzien van de beleggingscyclus over een duidelijke, volledige en transparante organisatiestructuur.
- Er is een balans tussen de omvang, aard en complexiteit van de beleggingsportefeuille enerzijds en de aanwezige kennis en ervaring in het risicobeheer anderzijds.

Regels uitbesteding (artikel 34 Pensioenwet)

- Het Fonds beschikt over een uitbestedingsbeleid dat mede richtlijnen ten aanzien van de selectie en evaluatie van vermogensbeheerders bevat.
- Het Fonds borgt dat de mandaten en richtlijnen van de vermogensbeheerders aansluiten op het strategische beleggingsplan en het beleggingsbeleid, onder meer door het vooraf en tussentijds beoordelen van contracten, mandaten en richtlijnen.
- Verbod op langlopende leningen en garantstelling (artikel 136 Pensioenwet).
- Het Fonds heeft dergelijke leningen niet in de beleggingsportefeuille.

Actuariële paragraaf AZL

De actuariële paragraaf geeft, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het Fonds weer.

Financiële positie

De actuele dekkingsgraad liet over het boekjaar een stijging zien van 114,7% ultimo 2020 naar 123,8% ultimo 2021. De beleidsdekkingsgraad van het fonds steeg in 2021 van 108,7% naar 119,4%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2021 is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 112,6%. Dit is sinds 30 juni 2021 het geval en daarmee is het fonds uit herstel. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per einde 2021 is gebruikt voor de verdiscontering. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,1% ultimo 2021 (ultimo 2020: 104,1%).

De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de feitelijk vereiste dekkingsgraad genoemd) en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de strategisch vereiste dekkingsgraad genoemd). Ultimo 2021 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 114,8% en de strategisch vereiste dekkingsgraad 112,6%. Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkingsgraad ter hoogte van 119,4% getoetst aan de strategisch vereiste dekkingsgraad ter hoogte van 112,6%.

Voor de toetsing van de financiële positie is de vereiste dekkingsgraad ultimo 2021 vastgesteld als de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling. In de risicoparagraaf in de jaarrekening is de strategisch vereiste dekkingsgraad verder uitgewerkt.

Risicohouding en haalbaarheidstoets

De risicohouding van het Fonds is de mate waarin het Fonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het Fonds te realiseren en de mate waarin het Fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het Fonds. Samenvattend kan de risicohouding (en het daaruit voortvloeiende dynamisch strategisch beleggingsbeleid) van het Fonds bestempeld worden als behoudend. Onnodige risico's worden voorkomen om de kans op bijstortingen te beperken. Tegelijkertijd wordt naar voldoende verwacht rendement gestreefd om in combinatie met het sterke financieringsbeleid invulling te geven aan de noodzaak om het vereist vermogen te bereiken.

Korte termijn risicohouding

Het Fonds heeft op basis van de strategische beleggingsmix uit de ALM-studie de risicohouding van het Fonds voor de korte termijn afgeleid. Deze komt tot uitdrukking in de hoogte van het Vereist Vermogen (VV) (exclusief de beschikbare premiereregeling) en een bandbreedte daarvoor, omdat het VV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes. Het korte termijn risico, gemeten door middel van het Vereist Vermogen bij de strategische beleggingsportefeuille, bedraagt per 31 december 2020 112,6%. Het VV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes 112,0% en 123,0%. Het bestuur heeft de risicohouding vanaf 1 januari 2020 voor de korte termijn vastgesteld tussen 112% en 123%. De bandbreedtes zijn berekend op basis van de rentestand per 30 juni 2015. Per kwartaal monitort het pensioenfonds of het VV zich binnen de afgesproken bandbreedtes bevindt. Bij een overschrijding van deze bandbreedte dient het bestuur het beleid aan te passen of in overleg met sociale partners over de bandbreedte.

Lange termijn risicohouding

Jaarlijks voert het Fonds vóór 1 juli de haalbaarheidstoets uit. Dit is een toets op de 'haalbaarheid' van de ambities van het Fonds: voldoen de resultaten aan de vastgestelde ondergrenzen.

De hiernavolgende tabel vat de resultaten van de haalbaarheidstoets en de normstelling door het bestuur samen:

	Risicohouding (lange termijn)	2021	2020	
Toetsing pensioenresultaat	Ondergrens	Resultaat	Resultaat	Voldaan?
Vanuit feitelijke financiële positie				
Mediaan	60,0%	76,7%	78,2%	Ja
Slecht weer	54,7%	68,5%	69,5%	Ja
Relevante afwijking t.o.v. mediaan in slecht weer scenario	30,0%	10,7%	11,1%	Ja

Het belangrijkste resultaat van de haalbaarheidstoets voor het Fonds is dat het verwachte pensioenresultaat op Fondsniveau 76,7% bedraagt. Dit betekent dat het pensioen van deelnemers naar verwachting 23,3% aan koopkracht verliest. Dit resultaat is in lijn met de opzet van het type pensioentoezegging. Voor het pensioenfonds geldt namelijk dat gedurende de pensioenopbouw het koopkrachtbehoud 100% is (vanwege eindloonregeling). Het koopkrachtverlies ontstaat in de inactieve periode omdat het Fonds geen toeslagenbeleid kent.

Aangezien het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de gestelde ondergrens van 60% ligt en de maximale afwijking voor het pensioenresultaat op fondsniveau in het 'slecht weer scenario' binnen de gestelde bandbreedte van 30% uitkomt, voldoet het Fonds aan de criteria van de haalbaarheidstoets.

Herstelplan

Het Fonds bevindt zich sinds het derde kwartaal van 2019 in een tekortsituatie. Gedurende een periode van tekort dient het fonds jaarlijks bij DNB een herstelplan in te dienen. In dit herstelplan wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad naar verwachting binnen 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan dat uitsluitend betrekking heeft op het vermogen en de technische voorzieningen voor risico Fonds voorzorg voor ultimo 2020 een beleidsdekkingsgraad van 111,7%. De werkelijke hoogte van de beleidsdekkingsgraad voor risico fonds is ultimo 2020 gelijk aan 109,1%. Het Fonds heeft in het eerste kwartaal van 2021 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad. Per 30 juni 2021 is het Fonds uit herstel.

Analyse van het resultaat

De stijging van de dekkingsgraad van 9,1%-punt in 2021 volgt uit het positieve resultaat van 47.722 in het boekjaar. In 2020 was er een positief resultaat van 21.711.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2021 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van marktwaarde. De kostendekkende premie op marktwaarde bedraagt 40.994.

Gebeurtenissen na balansdatum

Toekomstparagraaf

Haalbaarheidstoets en financiële positie

In 2022 wordt de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. De deadline voor het uitvoeren van de haalbaarheidstoets is 1 juli 2022

Ontwikkelingen en aandacht bestuur 2022

In 2022 zal het bestuur tevens aandacht besteden aan:

- Ontwikkelingen rond het pensioenakkoord en de financiële gevolgen voor alle stakeholders.
- In 2022 zal het Fonds haar ESG- ambitie heroverwegen en de ontwikkelingen op het gebied van ESG blijven volgen.
- Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Het Fonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten. Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. Ook heeft het fonds geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen.
- Aanpassing UFR.

Vastgesteld te Zwolle, 27 juni 2022

C.M.A. Merison
(secretaris)

J.M. Negro
(voorzitter)

J.W. Verweij

M.J.P.R. Raven

E.H. Dijkstra

Externe contacten

Het bestuur werkt in 2021 samen met de volgende externe partijen:

Accountant	Mazars Accountants N.V. te Rotterdam
Adviserend Actuaris	AZL N.V. te Heerlen
Beleggingsadviseur	Mercer Nederland B.V. te Amsterdam Huub van Capelleveen
Certificerend Actuaris	Milliman Pensioenen te Amsterdam
Deelnemers- en financiële administratie	AZL N.V. te Heerlen
Uitvoering DC regeling	NN Investment Partners B.V. te Den Haag
Risicoherverzekering	ElipsLife A.G.
Vermogensbeheer	BMO Global Asset Management en externe vermogensbeheerders
Custodian	Northern Trust
Bestuursondersteuning	Montae & Partners B.V.
Compliance officer	GBA Accountants te Den Haag
Visitatiecommissie	De heren E. Hagen, H.A. Brandwijk en R.P. Manning

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel verantwoordingsorgaan

Geacht bestuur,

Inleiding

Het wettelijk kader, de statuten en de reglementen van Pensioenfonds Abbott ("SPAN") bepalen de opdracht en de taak van het verantwoordingsorgaan ("VO"). De bevoegdheden, zoals vastgelegd in de statuten en het reglement VO houden onder ander in dat het VO jaarlijks een oordeel geeft over:

- het handelen van het SPAN bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie zoals de notulen van de bestuursvergaderingen;
- het door het SPAN bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben;
- naleving van de Code Pensioenfondsen.

Het VO oordeelt het SPAN bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie. De onderdelen waarop het VO dit oordeel baseert zijn overeenkomstig aan voorgaande jaren. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, in het jaarverslag opgenomen.

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het VO heeft acht leden, zes namens de werkgever, één namens de werkgever en één namens de gepensioneerden.

Het VO bestond afgelopen jaar uit:

De heer J. Zandstra, voorzitter	namens gepensioneerden
De heer B. Kemperman, secretaris	namens werknemers
De heer B. van den Berg	namens werknemers
Mevrouw E. Minnesma	namens werkgever
De heer L. Mohamed	namens werknemers
De heer P. Klap	namens werknemers
De heer M. den Besten	namens werknemers

Vergaderingen en overleggen

De gevolgen van het coronavirus zijn overal zichtbaar. Door de zogenoemde intelligente lockdown en beperkingen op samenkomsten heeft het virus invloed gehad op het houden van fysieke vergaderingen. Alle vergaderingen van het VO, als ook vergaderingen met VO en bestuur, zijn via videobellen verlopen, hetgeen prima verliep.

Het VO heeft 6 vergaderingen gehad met het bestuur. Deze vergaderingen waren gewijd aan diverse onderwerpen.

Commissievergaderingen

In 2021 heeft het VO, net als in 2020, als toehoorder deelgenomen aan de commissievergaderingen:

- Risicomanagementcommissie is 1 keer bij elkaar geweest;
- Beleggingscommissie is 4 keer bij elkaar geweest;
- Communicatie commissie is 1 keer bij elkaar geweest.

Het VO heeft het bijwonen aan deze bijeenkomsten als prettig ervaren.

Opleiding

Het VO beschikt over een toereikende kennis- en opleidingsniveau voor het adequaat uitoefenen van haar taak. In 2021 hebben een aantal leden van het VO een opleiding kunnen volgen.

Bevindingen

Financiële positie & premiebeleid

De aanwezige dekkingsgraad is gedurende het jaar gestegen van 114,7% naar 123,8%. De stijging is het voornamelijk gevolg van een stijging van de beleggingen. De beleidsdekkingsgraad steeg van 108,7% naar 119,4%. De vereiste dekkingsgraad is 112,9% (in 2020 112,6).

Er is in 2021 geen wijziging in het premiebeleid geweest. Daarnaast zijn er geen ingrepen in de hoogte van de pensioenuitkeringen doorgevoerd en staan deze ook niet gepland.

Beleggingsbeleid

In 2014 is een dynamisch rente-afdekkingsbeleid gestart. De verwachting is dat de kans dat de rente verder zal dalen lager is dan de kans dat de rente zal stijgen. In 2021 is de rente echter laag gebleven. Het bestuur volgt de ontwikkelingen periodiek, maar ziet nog geen reden om af te wijken van dit beleid.

Een groot deel van het vermogen is belegd in producten met een laag risico. Het VO kan zich hierin goed vinden, met name omdat er geen indexatie-ambitie is.

Toeslagenbeleid

Het VO erkent dat het toeslagenbeleid op dit moment geen onderdeel vormt van de pensioenregeling.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten per deelnemer zijn gestegen van 560 Euro in 2020 naar 581 Euro in 2021. Indien de slapers worden meegenomen zijn de kosten gestegen van 348 Euro naar 371 Euro per deelnemer.

Kosten voor vermogensbeheer zijn gelijk gebleven, n.l. 0,31% van het totale vermogen.

Het VO wil graag op de hoogte blijven van wijzigingen en achtergrond van wijzigingen in uitvoeringskosten per deelnemer in 2022.

Professionaliteit & functioneren van het bestuur

De samenwerking tussen het bestuur en het VO wordt door het VO als voldoende ervaren. De betrokkenheid bij de verschillende commissies werd ook als prettig ervaren. Het VO is tevreden met wederom een goed leesbaar jaarverslag.

Eindoordeel

Het VO is vanaf de start betrokken geweest bij de totstandkoming van het jaarverslag. Het actuair verslag en het bestuursverslag zijn tijdig ontvangen, evenals de opmerkingen van de accountant.

Het concept certificerend actuair rapport is tijdens het technisch jaaroverleg besproken.

Met het VO zullen we vooraf aan het technisch jaaroverleg contact hebben, om de stukken te kunnen beoordelen. Alle eventuele vragen worden verzameld voor het jaarwerkoverleg op 23 mei 2022.

Het VO is van oordeel dat het bestuur adequaat heeft gehandeld naar aanleiding van de uitbraak van het Covid19 (Coronavirus).

Het VO is tevreden over de informatieverstopping en de transparantie richting VO rondom thema's die worden besproken in het bestuur.

Het VO is voldoende door het bestuur geïnformeerd om een oordeel te kunnen vormen over de stand van zaken en is van mening dat:

- het handelen van het bestuur in 2021 in overeenstemming met de statuten en reglementen is geweest.
- het bestuur erin is geslaagd om belangen van alle stakeholders voldoende te behartigen.

Het VO is tevreden over de verantwoording die het bestuur heeft afgelegd en heeft getoetst dat het beleid goed is uitgevoerd. Het VO geeft een positief oordeel over het functioneren van het bestuur over het jaar 2021.

Conclusie

Het VO geeft een positief oordeel over het handelen van het bestuur, het gevoerde en opgetekende voorgenomen beleid en ziet de toekomst van het fonds met vertrouwen tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Namens het verantwoordingsorgaan,

Bert Kempenaar
Secretaris

Jaap Zandstra
Voorzitter

Reactie van het bestuur op het oordeel 2021 van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur van SPAN is blij met het positieve oordeel dat het verantwoordingsorgaan heeft uitgesproken over het functioneren van het bestuur in 2021. Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan hiervoor. Het verantwoordingsorgaan geeft aan dat de samenwerking met het bestuur in 2021 als voldoende wordt beoordeeld.

Het bestuur spreekt de wens uit dat ook in de toekomst op een plezierige en constructieve wijze samengewerkt wordt met het verantwoordingsorgaan.

De bevindingen en aanbevelingen worden in het derde kwartaal van 2022 besproken binnen het bestuur waarbij per bevinding of aanbeveling gemotiveerd zal worden aangegeven hoe hier opvolging aan zal worden gegeven. Dit zal dan worden teruggekoppeld aan het verantwoordingsorgaan.

Verslag van de Visitatiecommissie

Samenvatting

Overeenkomstig de door het bestuur van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (hierna te noemen: het pensioenfonds) aan de visiteurs verleende opdracht tot een visitatie is het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds kritisch gezien.

De visitatiecommissie heeft zich bij de uitvoering van haar taak gebaseerd op relevante wetten regelgeving, waaronder de Code Pensioenfonds. Tevens heeft zij gebruik gemaakt van de aanbevelingen die de beroepsorganisatie Vereniging Intern Toezichhouders Pensioensector (VITP) heeft vastgelegd in de VITP-Toezichtcode.

De werkwijze van de visiteurs kende de volgende stappen: bestudering van de documenten van het pensioenfonds, overleg met een delegatie van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en vervolgens het opstellen van een concept visitatierapport. Na het ontvangen van enkele opmerkingen van het bestuur werd het rapport door de visiteurs definitief gemaakt. Ten behoeve van de publicatie in het jaarverslag is deze samenvatting gemaakt

Bij het uitvoeren van de visitatieopdracht hebben de visiteurs de volgende taken vervuld:

- het beoordelen van de beleids- en bestuursprocedures en –processen en de checks en balances binnen het pensioenfonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het bestuur het pensioenfonds aanstuurt;
- het beoordelen van de wijze waarop het bestuur omgaat met de risico's op de langere termijn.

Bij de visitatie concentreerden de visiteurs zich met name op de volgende gebieden:

1. Bestuurlijke besluitvorming
2. Governance
3. Financieel-economisch management
4. Vermogensbeheer
5. Communicatie
6. Uitbesteding
7. Risicomanagement.

Op basis van de beoordeling doen de visiteurs de volgende aanbevelingen aan het bestuur:

1. Onderzoek of de missie, visie en strategie van het pensioenfonds aanscherping verdient, betrek hierbij het wetsvoorstel WTP en definieer hoe dit het best kan worden gerealiseerd.
2. Verdiep je – samen met het VO – in het wetsvoorstel WTP, maak een plan van aanpak en doorgrond de scenario's die ontstaan door de keuze van sociale partners voor bijvoorbeeld het type contract of de voorkeur voor het wel of niet invaren.
3. Onderzoek periodiek de toekomstbestendigheid van het pensioenfonds en neem daarin mee de vraag of het paritaire bestuursmodel nog steeds het meest passende is.
4. Maak samen met het VO een plan om het functioneren van de governance verder te verbeteren.
5. Breng de waarde die de bijstortingsverplichting van de werkgever heeft voor deelnemers - zowel de extra zekerheid die het deelnemers biedt als de financiële waarde – expliciet onder de aandacht van sociale partners, zodat deze die kunnen betrekken bij de onderhandelingen over een nieuwe regeling. De ALM-studie geeft hier handvatten voor.

-
6. Versterk de governance rondom de beleggingen door notulen te maken van de vergaderingen van de beleggingscommissie.
 7. Zorg ervoor dat de rapportage van BMO volledig aansluit bij hoe het mandaat is geformuleerd en dat overschrijdingen van bandbreedtes zichtbaar gemeld worden, inclusief de oorzaak en de maatregel om het op te lossen.
 8. Stel een SLA op met BMO en laat BMO daarover rapporteren.
 9. Overweeg om voor aandelen ontwikkelde markten dezelfde benchmark te hanteren als het passieve beleggingsfonds waarin wordt belegd, zodat dit beter aansluit.
 10. Toets dat bij de evaluatie van uitbestedingspartners alle procedures volledig zijn uitgevoerd.
 11. Verbeter de rapportage van de Risicomanagementcommissie en draag zorg voor volledigheid en voldoende diepgang in de uitvoering van het beleid.

Reactie van het bestuur op het visitatierapport 2021

Het bestuur van SPAN heeft kennis genomen van het visitatierapport over het jaar 2021 en de daarin opgenomen aanbevelingen aan het bestuur. Allereerst wil het bestuur de visitatiecommissie bedanken voor het aanvaarden van de opdracht tot visitatie en voor de verrichte werkzaamheden.

De visitatiecommissie heeft in haar rapportage van 10 juni 2022 een aantal bevindingen gedaan. Er heeft er digitale bijeenkomst plaatsgevonden tussen een delegatie van het bestuur, de sleutelfunctiehouder Interne Audit en het verantwoordingsorgaan met de visitatiecommissie. De rapportage is gebaseerd op de aangeleverde documenten en het gesprek met een delegatie van het bestuur.

Het bestuur wil de visitatiecommissie danken voor de wijze waarop de visitatiecommissie tot haar bevindingen is gekomen en waardeert het dat de visitatiecommissie tot een aantal concrete aanbevelingen is gekomen.

De bevindingen en aanbevelingen worden in het derde kwartaal van 2022 besproken binnen het bestuur waarbij per bevinding of aanbeveling gemotiveerd zal worden aangegeven hoe hier opvolging aan zal worden gegeven. Dit zal dan worden teruggekoppeld aan de visitatiecommissie.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2021	2020
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Zakelijke waarden	241.683	199.648
Vastrentende waarden	374.129	375.373
Overige beleggingen	57	45
	615.869	575.066
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Onroerende zaken	14	10
Zakelijke waarden	16.925	15.058
Vastrentende waarden	21.097	19.114
Overige beleggingen	434	407
	38.470	34.589
Vorderingen en overlopende activa [3]	9.114	12.566
Liquide middelen [4]	7.749	9.065
Totaal activa	671.202	631.286

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening..

Passiva	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [5]	128.394	80.672
	128.394	80.672
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	499.809	512.864
Overige technische voorzieningen [7]	2.030	1.624
	501.839	514.488
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [8]	38.470	34.589
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]	2.499	1.537
Totaal passiva	671.202	631.286

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2021	2020
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	505	13
Indirecte beleggingsopbrengsten	-3.261	79.438
Kosten van vermogensbeheer	-193	-194
	-2.949	79.257
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [11]		
Indirecte beleggingsopbrengsten	2.854	3.550
	2.854	3.550
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [12]	42.469	34.890
Premiebijdragen voor risico deelnemers [13]	2.517	2.214
Saldo van overdrachten van rechten [14]	638	-373
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers [15]	-1.490	-2.413
Pensioenuitkeringen [16]	-3.479	-3.132
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [17]		
Pensioenopbouw	-32.119	-27.273
Rentetoevoeging	2.876	1.443
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	3.522	3.047
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	70	61
Wijzigen marktrente	39.061	-78.295
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-873	434
Wijziging actuariële grondslagen	0	12.194
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	518	152
	13.055	-88.237

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2021	2020
Mutatie overige technische voorzieningen [18]	-406	-171
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [19]	-3.881	-3.351
Herverzekering [20]	-306	680
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [21]	-1.332	-1.198
Overige baten en Lasten [22]	32	-5
Saldo van baten en lasten	47.722	21.711
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	47.722	21.711
	47.722	21.711

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2021	2020
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	42.033	34.390
Uitkeringen uit herverzekering	6.808	2.354
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.910	842
Overige	41	2
	50.792	37.588
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-3.510	-3.087
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.646	-767
Premies herverzekering	-1.240	-1.890
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.962	-1.250
Overige	-54	-8
	-8.412	-7.002
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	505	13
Verkopen en aflossingen beleggingen	0	49.611
	505	49.624
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-44.064	-75.673
Kosten van vermogensbeheer	-137	-148
	-44.201	-75.821
Mutatie liquide middelen	-1.316	4.389
Saldo liquide middelen 1 januari	9.065	4.676
Saldo liquide middelen 31 december	7.749	9.065

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het doel van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland, statutair gevestigd te Zwolle (hierna 'het Fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het Fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze regeling voor arbeidsongeschikte deelnemers is aflopend. Het Fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van een aangesloten ondernemingen. Deze ondernemingen zijn opgenomen onder de karakteristieken van het Fonds.

Het KvK-nummer van het Fonds is 05070105.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's, tenzij anders is aangegeven.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaglegging

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ610 Pensioenfonds.

Het bestuur heeft op 23 juni 2022 de jaarrekening opgemaakt.

Algemeen

Beleggingen en technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. In de balans en staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Schattingen hebben voornamelijk betrekking op de technische voorzieningen en de onder overige schulden opgenomen nog te betalen kosten.

Schattingswijzigingen 2020

Per 31 december 2020 is het fonds overgestapt op de Prognosetafel AG2020. De overstap naar de nieuwe Prognosetafel AG heeft een verlagend effect op de hoogte van de technische voorziening. Per saldo betekent dit een baat voor het fonds ter hoogte van € 11.186. Daarnaast heeft het fonds het veronderstelde leeftijdsverschil tussen hoofd- en medeverzekerden aangepast. Dit leidt tot een verlaging van de voorziening met € 1.008.

Vanaf boekjaar 2020 zijn de grondslagen voor het vormen van een kostenvoorziening gewijzigd. Hierbij wordt een additionele kostenvoorziening genomen voor een reservering voor de bij liquidatie benodigde kosten.

Tevens is de schadevoorziening herijkt als gevolg van de aanpassing naar de AOW-tabel 2020. Hierdoor wijzigt de einddatum voor premievrije doorbouw wegens arbeidsongeschiktheid. Dit zorgt voor een verlaging van de voorziening met € 349. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2020 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Van de gehanteerde valutakoersen is de US dollar de belangrijkste valutakoers.

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde van het beleggingsfonds.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het Fonds worden aangehouden.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van ontstaan van de winstdeling. Dit betekent dat er in de uitlooperperiode een inschatting wordt gemaakt van de te verwachten winstdeling.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

De algemene reserve dient als algemene buffer om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Hierbij valt te denken aan nadelige technische resultaten en tegenvallers in de beleggingsopbrengsten die niet door een risicoreserve (indien aanwezig) kunnen worden opgevangen.

Jaarlijks wordt het resultaat van het Fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

Daarnaast wordt bij de berekening van de technische voorzieningen rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De belangrijkste grondslagen voor de bepaling van de technische voorzieningen zijn:

- Overlevingstafels: AG prognosetafel 2020 (startjaar 2022).
- Marktrente: rentetermijnstructuur DNB.
- Opslag voor excassokosten: 2,0% van de technische voorzieningen.
- Voorziening toekomstige pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers: contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw volledig in voorziening opgenomen.
- Gehuwdheid: Voor pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het onbepaalde partnersysteem, met een gehuwdheidsfrequentie van 100%. Na pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partnersysteem. Ter financiering van het latent wezenpensioen geldt een opslag van 5% op de contante waarde van het latent partnerpensioen voor de niet-gepensioneerden.
- Leeftijdverschil: Verondersteld wordt dat de partner van een mannelijke hoofdverzekerde een 1 jaar en 7 maanden jongere vrouw is en de partner van een vrouwelijke hoofdverzekerde een 2 jaar en 8 maanden oudere man. In het verleden werd dit leeftijdsverschil op 3 jaar gesteld (mannen ouder dan vrouwen).

De technische voorzieningen zijn gelijk aan de contante waarde van de aan achterliggende jaren toe te rekenen pensioenaanspraken vermeerderd met 2,0% voor toekomstige excassokosten.

De overlevingskansen zijn afgeleid uit de AG Prognosetafel 2020. Op deze kansen zijn leeftijd- en inkomensafhankelijke correctiefactoren van toepassing, waarbij de correctietabel 'Mercer model 2019 correctietafel Hoog' wordt gehanteerd.

Bij de vaststelling van de contante waarden wordt gebruik gemaakt van de bovenstaande sterftegrondslagen en rekenrente.

Voor de arbeidsongeschikte deelnemers wordt opgenomen de contante waarde van de op balansdatum in de toekomst nog uit te betalen arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de premievrijstelling van de toekomstig op te bouwen aanspraken.

Overige technische voorzieningen

Voorziening uitlopprisico

Met ingang van het boekjaar 2009 is bij de vaststelling van de technische voorzieningen rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitlopprisico met betrekking tot arbeidsongeschiktheid (voorziening uitlopprisico). Deze voorziening bestaat uit

de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen.

Omdat het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig is herverzekerd is er een vordering opgenomen voor hetzelfde bedrag als de voorziening.

Technische voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de technische voorzieningen voor risico deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

De voorziening beschikbare premie module en vrijwillige bijspaar module muteert jaarlijks door toevoeging c.q. onttrekking van door deelnemers gespaarde bedragen alsmede het behaalde rendement. Deze voorziening komt volledig voor rekening en risico van de deelnemers.

Beleggingsopbrengsten

Onder deze post zijn de directe en indirecte beleggingsopbrengsten verantwoord, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer. Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rente, dividend en soortgelijke opbrengsten. De indirecte beleggingsopbrengsten omvatten de gerealiseerde en ongerealiseerde waardemutaties en valutaresultaten.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De bijdragen zijn berekend op basis van het financieringssysteem zoals beschreven in de uitvoeringsovereenkomst berekend tegen de DNB-rentetermijnstructuur primo van het jaar.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten, met uitzondering van de kosten voor vermogensbeheer, komen ten laste van de werkgevers.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2021
Aandelen						
Aandelen beleggingsfondsen	199.648	432	0	0	41.603	241.683
	199.648	432	0	0	41.603	241.683
Vastrentende waarden						
Obligaties	375.373	43.620	0	0	-44.864	374.129
	375.373	43.620	0	0	-44.864	374.129
Overige beleggingen						
Overige beleggingen	45	12	0	0	0	57
	45	12	0	0	0	57
Totaal beleggingen voor risico pensioenfondsen	575.066	44.064	0	0	-3.261	615.869

Ultimo 2021 heeft Stichting Pensioenfondsen Abbott Nederland geen gestelde zekerheden (collateral) aan tegenpartijen verstrekt. Binnen de beleggingsfondsen waarin SPAN participeert is wel onderpand ten behoeve van derivaten verstrekt.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in de bij het Pensioenfondsen aangesloten ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2021
Zakelijke waarden	241.683	0	0	241.683
Vastrentende waarden	331.682	42.447	0	374.129
Overige beleggingen	57	0	0	57
Totaal belegd vermogen	573.422	42.447	0	615.869

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2020
Zakelijke waarden	199.648	0	0	199.648
Vastrentende waarden	285.868	89.505	0	375.373
Overige beleggingen	45	0	0	45
Totaal belegd vermogen	485.561	89.505	0	575.066

Bij de level-indeling wordt gedeeltelijk door de fondsen heen gekeken. Hierdoor worden met name de derivaten in de vastrentende waarden fondsen beter ingedeeld.

De vastrentende waarden op basis van het LDI-beleggingsfonds bestaan uit discretionaire (staats)obligaties (2021: 244.902; 2020: 12.561), liquiditeiten (2021: 28.701; 2020: 201.445) en overige posten (2021: 29.627; 2020: 89.505).

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2020	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Indirecte beleggings- resultaten	Stand ultimo 2021
Onroerende zaken					
Vastgoed beleggingsfondsen	10	1	0	3	14
	10	1	0	3	14
Aandelen					
Zakelijke waarden beleggingsfondsen	15.058	1.328	-2.844	3.383	16.925
	15.058	1.328	-2.844	3.383	16.925
Vastrentende waarden					
Vastrentende waarden beleggingsfondsen	19.114	4.622	-2.059	-580	21.097
	19.114	4.622	-2.059	-580	21.097
Overige beleggingen					
Overige beleggingen	407	7.483	-7.504	48	434
	407	7.483	-7.504	48	434
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	34.589	13.434	-12.407	2.854	38.470

De aankopen en de verkopen bevatten ook switches tussen de beleggingscategoriën. De omvang van deze switches is € 10.919.
De zuivere stortingen in en onttrekkingen uit de regeling zijn € 2.516 respectievelijk € 1.490.

	2021	2020
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	1.682	1.247
Toekomstige liquidatiekosten	2.300	2.300
Claims op herverzekeraar	2.704	6.917
Vordering uit hoofde van herverzekerde Voorziening uitlooprisico	2.030	1.624
Vordering schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	352	478
Uitkeringen	1	0
Overige	45	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	9.114	12.566
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar, m.u.v. de langlopende vordering uit hoofde van de winstdeling en de vordering voor toekomstige liquidatiekosten. Deze laatste vordering heeft een voorwaardelijk karakter en deze zal alleen in rekening worden gebracht wanneer er zich een liquidatie voordoet.		
De claims op de herverzekeraars bevat de claims in verband met overlijden en arbeidsongeschiktheid op ElipsLife en Centraal Beheer over 2021 (€ 2.635). Het betreft een herverzekeringsvorm op basis van kapitalen. Daarnaast bevat deze post de lopende uitkeringen met ASR (€ 69).		
Bij de vaststelling van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitlooprisico ten aanzien van arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen. Omdat het fonds het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig heeft herverzekerd bij Centraal Beheer wordt voor hetzelfde bedrag een vordering opgenomen.		
[4] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	7.749	9.065
	7.749	9.065
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		

Passiva**Algemene reserve**

[5] Stand per 1 januari
Saldobestemming boekjaar

2021**2020**

80.672

58.961

47.722

21.711

Totaal eigen vermogen**128.394****80.672**

Het minimaal vereist vermogen bedraagt

562.483

104,1%

571.650

104,1%

Het vereist vermogen bedraagt

608.602

112,6%

619.706

112,9%

De dekkingsgraad is

123,8%

114,7%

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds en voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

Technische voorzieningen**[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds**

Stand per 1 januari

512.864

422.327

Het verloop van de voorziening is als volgt:

- Pensioenopbouw
- Indexering en overige toeslagen
- Rentetoevoeging
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten
- Wijzigen marktrente
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten
- Wijziging actuariële grondslagen
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen
- Mutatie kostenvoorziening

32.119

27.273

0

0

-2.876

-1.443

-3.522

-3.047

-70

-61

-39.061

78.295

873

-434

0

-12.194

-518

-152

0

2.300

Stand per 31 december

499.809**512.864**

	2021	2020
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van -0,53%		
In de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is een kostenopslag van 2% opgenomen.		
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
– Actieve deelnemers	311.586	319.817
– Gewezen deelnemers	116.551	125.449
– Pensioengerechtigden	69.372	65.298
– Additionele kostenvoorziening	2.300	2.300
	499.809	512.864
Overige technische voorzieningen		
<i>Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid</i>		
Stand per 1 januari	1.624	1.453
Mutatie via staat van baten en lasten	406	171
Stand per 31 december	2.030	1.624
Totaal technische voorzieningen	501.839	514.488
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	34.589	31.238
Stortingen	2.517	2.214
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-1.490	-2.413
Rendement	2.854	3.550
Stand per 31 december	38.470	34.589
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	186	122
Belastingen en sociale premies	77	106
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	77	66
Schulden inzake premie herverzekering	1.941	650
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	206	583
Lopende intrest	12	10
	2.499	1.537
Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.		

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

Er is een intraday kredietfaciliteit ter hoogte van 150 overeen gekomen met ING Bank B.V..

Er is een overeenkomst afgesloten met Centraal Beheer om het arbeidsongeschiktheidsrisico en het overlijdensrisico te verzekeren. De overeenkomst liep af op 31-12-2016. In deze overeenkomst is een winstdeling overeen gekomen. Het bedrag aan winstdeling is in boekjaar 2021 ontvangen, waardoor er geen vordering meer op de balans staat ultimo boekjaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Oorlog in Oekraïne

Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft daarnaast ook gevolgen voor de economie en de financiële markten. De oorlog en de daardoor opgelegde sancties aan Rusland hebben directe gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zullen mogelijk voor een toenemende inflatie zorgen. Het fonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten.

Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. Ook heeft het fonds geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen, maar belegt het ultimo 2021 wel indirect voor 2,5 miljoen in Rusland en voor 1,0 miljoen in Oekraïne.

Deze bedragen zijn door afwaarderingen en gedane verkopen in het eerste kwartaal van 2022 afgenomen.

UFR

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. De effecten van de stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-parameters zijn opgenomen in de volgende tabel:

	Huidig 75% UFR / 25% nUFR	2022 50% UFR / 50% nUFR	vanaf 2024 100% nUFR
Technische voorziening (risico fonds)	501.839	508.951	524.174
Dekkingsgraad	123,8%	122,2%	118,9%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	112,6%	112,6%	112,4%

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

Gedurende het boekjaar 2021 zijn de volgende vergoedingen betaald.

	2021	2020
Bestuursvergoedingen	12	12
Vergoedingen Visitatiecommissie	12	15
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	0	1
Totaal	24	28

Personeel

Gedurende het boekjaar 2021 had Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland geen personeelsleden in dienst.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen het fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De meeste bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Baten en lasten	2021	2020
[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Aandelen	0	73
Overige beleggingen	565	-11
Subtotaal	565	62
Banken	-60	-48
Waardeoverdrachten	0	-1
Totaal directe beleggingsopbrengsten	505	13

	2021	2020
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastrentende waarden	0	6.037
	0	6.037
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Aandelen Bruto	42.093	24.975
Kosten verwerkt in de koers	-490	-307
Aandelen Netto	41.603	24.668
Vastrentende waarden	-43.652	49.907
Kosten verwerkt in de koers	-1.212	-1.145
Vastrentende waarden Netto	-44.864	48.762
Overige beleggingen	0	-29
	-3.261	73.401
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-3.261	79.438
Kosten van vermogensbeheer		
Totale kosten vermogensbeheer	-1.973	-1.714
Kosten verwerkt in de koersen	1.702	1.452
Overige kosten	78	68
Totaal directe kosten vermogensbeheer	-193	-194
De kosten van het vermogensbeheer van de basisregeling zijn grotendeels verrekend met de beleggingsopbrengsten. De vermogensbeheerkosten bedragen in 2021 0,22%. De transactiekosten bedragen in 2021 0,09%.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	-2.949	79.257

	2021	2020
[11] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	3	-2
Zakelijke waarden	3.383	1.784
Vastrentende waarden	-580	1.742
Overige beleggingen	48	26
	2.854	3.550
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	2.854	3.550
[12] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers	39.424	32.033
Pensioenpremie werknemers	2.999	2.817
Inkoopsommen	46	40
	42.469	34.890
De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 40,7% (2020: 35,8%) van de corresponderende loonsom.		
Kostendeekkende premie	40.994	34.850
Feitelijke premie regulier	42.423	34.850
Feitelijke premie	42.423	34.850
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	31.470	26.712
Risicopremies	3.181	2.539
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.407	3.874
Vrijval Excassokosten	-70	-61
Opslag voor uitvoeringskosten	2.006	1.786
	40.994	34.850
[13] Bijdragen voor risico deelnemers		
Bijdrage Beschikbare Premiereregeling en Vrijwillige Bijspaar Module	2.517	2.214
	2.517	2.214
In deze bijdragen is 226 opgenomen voor de Netto Pensioen regeling (2019: 201)		

	2021	2020
[14] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.910	842
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.272	-1.215
	638	-373
[15] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers		
Onttrekkingen Beschikbare Premiereregeling en Vrijwillige Bijspaar Module	-1.490	-2.413
	-1.490	-2.413
[16] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-2.973	-2.523
Partnerpensioen	-490	-470
Wezenpensioen	-29	-31
Invalideitpensioen	-22	-101
Overige	45	0
Subtotaal	-3.469	-3.125
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-10	-7
Subtotaal	-10	-7
Totaal pensioenuitkeringen	-3.479	-3.132
<p>Het invalideitpensioen betreft deelnemers uit de oude regeling. De huidige arbeidsongeschiktheidsregeling wordt rechtstreeks door de ondernemingen uitgevoerd.</p>		
[17] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen		
Pensioenopbouw	-32.119	-27.273
Rentetoevoeging	2.876	1.443
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	3.522	3.047
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	70	61
Wijzigen marktrente	39.061	-78.295
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-873	434
Wijziging actuariële grondslagen	0	12.194
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	518	152
	13.055	-88.237

	2021	2020
[18] Mutatie overige technische voorzieningen		
Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	-406	-171
Totaal mutatie overige technische voorzieningen	-406	-171
[19] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stortingen	-2.517	-2.214
Onttrekkingen	1.490	2.413
Rendement	-2.854	-3.550
	-3.881	-3.351
[20] Herverzekering		
Premies herverzekering	-3.181	-2.539
Uitkeringen uit herverzekering	2.596	2.611
Winstdeling herverzekering Centraal beheer	0	397
Mutatie Vordering schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	279	211
	-306	680
[21] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-542	-488
Accountant (kosten voor het onderzoek van de jaarrekening)	-40	-31
Accountant (fiscaal advies)	-2	-2
Actuaris	-153	-87
Advieskosten Montae	-483	-492
Bestuur	-26	-34
Contributies en bijdragen	-38	-35
Overige kosten	-48	-29
	-1.332	-1.198
[22] Overige baten en lasten		
Vrijval spaarkapitalen	41	2
Diversen	-9	-7
	32	-5
Saldo van baten en lasten	47.722	21.711

Resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van Baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds.
De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN

Resultaatbestemming 2021

	2021	2020
Algemene reserve	47.722	21.711
	47.722	21.711

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2021	2020
Wijziging rentetermijnstructuur	39.083	-80.402
Beleggingsopbrengsten	-51	82.861
Premies	5.863	3.887
Waardeoverdrachten	-235	61
Uitkeringen	43	-85
Sterfte	2.574	2.610
Arbeidsongeschiktheid	264	230
Reguliere mutaties	71	14
Wijziging actuariële grondslagen	119	12.543
Overige oorzaken	-9	-8
	47.722	21.711

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het vereist eigen vermogen in het Actuariel Rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (look-through-principe). In de risicoparagraaf worden de afzonderlijke risico's van het vereist eigen vermogen gerelateerd aan de totale voorzieningen. Onder het nieuwe FTK wordt getoetst op basis van het vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische verdeling. De impact van de afzonderlijke risico's wordt tevens getoond voor het feitelijk vereist eigen vermogen omdat de vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke verdeling in het nieuwe FTK onder andere een belangrijke rol speelt bij de korte termijn risicohouding van het fonds.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat er beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2021 van 112,6% en 2020 van 112,9%.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	8.433	0,9	7.763	0,8
Zakelijke waarden risico (S2)	55.289	10,3	56.742	10,2
Valutarisico (S3)	8.560	0,2	8.525	0,2
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	10.545	1,3	12.370	1,5
Verzekeringstechnisch risico (S6)	18.010	0,9	18.758	1,0
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie en correlatie-effect	-32.544		-33.529	
Vereist eigen vermogen	68.293	13,6	70.629	13,7
Effect toerekenen naar totale voorzieningen		-1,0		-0,8
	68.293	12,6	70.629	12,9
Aanwezige dekkingsgraad		123,8		114,7
Beleidsdekkingsgraad		119,4		108,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,1
Vereiste dekkingsgraad		112,6		112,9

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2021 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. In boekjaar 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 119,4%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2020 van 108,7%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 10,7%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (exclusief rentederivaten): 1,6 (2020: 1,7)

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten): 22,6 (2020: 25,4)

Duratie van de pensioenverplichtingen: 25,6 (2020: 26,0)

Het pensioenfonds dekt strategisch 60,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het nieuwe FTK dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteaafdekking van 60,0% op basis van de swapcurve is eind 2021 equivalent met een renteaafdekking van 56,7% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteaafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 56,7% eind 2021.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 8.445 (0,8%) en voor het strategisch renterisico 8.433 (0,9%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen- en vastgoedcategorieën getoond.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen en vastgoed per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	220.995	91,4	179.855	90,1
Opkomende markten (Emerging markets)	20.688	8,6	19.793	9,9
	241.683	100,0	199.648	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 68.716 (13,1%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 55.289 (10,3%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luidt. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Aandelen en vastgoed naar valuta				
Euro	221.038	91,5	179.876	90,1
Amerikaanse dollar	912	0,4	2.599	1,3
Overige	19.733	8,1	17.173	8,6
	241.683	100,0	199.648	100,0
Vastrentende waarden naar valuta				
Euro	355.521	95,0	358.389	95,5
Amerikaanse dollar	0	0,0	0	0,0
Overige	18.608	5,0	16.984	4,5
	374.129	100,0	375.373	100,0
Totaal beleggingen naar valuta				
Euro	576.616	93,6	538.310	93,6
Amerikaanse dollar	912	0,1	2.599	0,5
Overige	38.341	6,3	34.157	5,9
	615.869	100,0	575.066	100,0

Het strategische valuta-afdekkingsbeleid leidt tot een strategische afdekking van 81,2% voor de totale portefeuille.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten, die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 8.382 (0,2%) en voor het strategisch valutarisico 8.560 (0,2%).

Grondstoffenrisico

Grondstoffenrisico ontstaat doordat de waarden van beleggingen in grondstoffen kunnen dalen.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 35%. Het fonds belegt niet in deze categorie. De buffer voor zowel het feitelijk als het strategisch grondstoffenrisico bedraagt derhalve 0 (0,0%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende-waardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA-rating impliceert dat de vastrentendewaardenbelegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geassocieerd staan onder 'lager dan BBB' of 'geen rating' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2021		2020	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	29.175	7,8	30.913	8,2
AA	51.603	13,8	63.907	17,0
A	206.340	55,2	195.940	52,2
BBB	30.883	8,3	32.188	8,6
Lager dan BBB	14.212	3,8	14.527	3,9
Geen rating	41.916	11,1	37.898	10,1
	374.129	100,0	375.373	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentendewaardenportefeuille. Naarmate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 9.185 (1,1%) en voor het strategisch kredietrisico van 10.545 (1,3%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 18.010 (0,8%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 18.010 (0,9%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Aandelen en vastgoed waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	41.392	17,1	35.499	17,8
Noord-Amerika	153.152	63,4	124.305	62,3
Azië	40.052	16,6	33.076	16,6
Overige	7.087	2,9	6.768	3,4
	241.683	100,0	199.648	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	32.884	13,6	26.530	13,3
Informatietechnologie	57.862	23,9	43.753	21,9
Industriële ondernemingen	30.395	12,6	19.737	9,9
Niet-cyclische consumentengoederen	14.492	6,0	14.856	7,4
Cyclische consumentengoederen	37.420	15,5	25.520	12,8
Farmacie	27.704	11,5	24.243	12,1
Energie	8.252	3,4	5.877	2,9
Nutsbedrijven	6.802	2,8	6.038	3,0
Telecommunicatie	9.247	3,8	18.301	9,2
Basisindustrieën	8.753	3,6	9.614	4,8
Overige	7.872	3,3	5.182	2,6
	241.683	100,0	199.648	100,0

	2021		2020	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	317.848	85,0	318.086	84,8
Noord-Amerika	22.991	6,1	22.991	6,1
Azië	11.727	3,1	11.727	3,1
Overige	21.563	5,8	22.568	6,0
	374.129	100,0	375.373	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

Staatsobligaties Duitsland	16.156	4,3	15.224	4,1
Staatsobligaties Nederland	998	0,3	14.885	4,0
Staatsobligaties Frankrijk	12.060	3,2	21.787	5,8

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Het actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer wordt afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 0 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 0 (0,0%), omdat de tracking error van de totale aandelenportefeuille lager dan 1% is.

Effect toerekenen naar totale voorzieningen

Om van de vereiste dekkinggraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkinggraad voor totaal fonds dient een aanpassing van -1,2%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van -1,0%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het fonds een technische voorziening voor risico deelnemers heeft.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in de bij het pensioenfonds aangesloten ondernemingen.

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruikt gemaakt te worden van de wortel formule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortel formule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2021 -32.552 en voor de strategische beleggingsportefeuille -32.544.

Vastgesteld te Zwolle, 27 juni 2022

C.M.A. Merison
(secretaris)

J.M. Negro
(voorzitter)

J.W. Verweij

M.J.P.R. Raven

E.H. Dijkstra

Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland te Rijswijk is aan Milliman Pensioenen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Milliman Pensioenen B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 3.151.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 95.000 te rapporteren.

Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne-crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amsterdam, 27 juni 2022

drs. R. van der Meer AAG
verbonden aan Milliman Pensioenen B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (hierna ook: "het pensioenfonds") te Zwolle gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland op 31 december 2021 en van de staat van baten en lasten over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 3.151.000. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit deze bepalend is bij de berekening van de (beleids-) dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 96.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan uit beleggingen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de toelichting op de balans per 31 december 2021 heeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, mede omdat de waardering (deels) gebaseerd is op modellen en subjectieve elementen bevat.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> – beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij Northern Trust Corporation en Nationale Nederlanden Investment Partners, uitbestedingsorganisaties ten behoeve van bewaring en beleggingsadministratie. Voor zover relevant en mogelijk hebben wij gebruikgemaakt van het ontvangen Service Organisation Control Report van Northern Trust Corporation en van de ISAE 3402 type II rapportage van Nationale Nederlanden Investment Partners; – voor beleggingen in beursgenoteerde effecten het afstemmen van de juiste waardering door een re-pricing uit te voeren; – voor beleggingen in beleggingsfondsen waar geen beursnotering van toepassing is: vaststellen dat de waarderinggrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds dat de waarde per participatie volgens de laatste jaarrekening overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde; – toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
Waardering van de technische voorzieningen	
<p>De technische voorzieningen zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel risicoparagraaf is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris. Tevens zijn de bevindingen uit zijn controle en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, daarvoor geschikt zijn; – de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; – de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; – de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag, karakteristieken van het pensioenfonds, bestuur en organisatie, meerjarenoverzicht, verslag van het verantwoordingsorgaan, verslag van de visitatiecommissie, overige gegevens en bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur inzake de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 27 juni 2022

Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA

Bijlagen

Begrippenlijst

Abtn

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals: de rekenrente; de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.; kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuaris

Een actuaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Actuele waarde

De actuele waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheek, wordt de actuele waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige nettokasstromen. Als actuele waarde van de beleggingen in vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als actuele waarde gehanteerd.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Beurskoers

Marktprijs van een aandeel, obligatie of andere waardepapieren.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Custodian

Juridische entiteit die als enige taak heeft het beheren en het administreren van de effecten.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad wordt bepaald door de mate waarin het beschikbaar vermogen (BV) de voorziening opgebouwde rechten (VOR) overtreft, uitgedrukt in een percentage.

Een dekkingsgraad van 100% geeft aan dat het beschikbaar vermogen juist toereikend is om de voorziening opgebouwde rechten te dekken, terwijl een percentage lager dan 100 aangeeft dat er sprake is van onderdekking. Fondsen gaan in hun financiële opzet veelal van een minimumdekkingsgraad uit die in mindere of meerdere mate ruim boven 100% ligt.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichhoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioen- en spaarfondsenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Duration

De gewogen gemiddelde looptijd van de kasstromen van een obligatie, waarbij weging geschiedt op basis van de contante waarde van iedere kasstroom. Duration is een graadmeter voor de rentegevoeligheid van een obligatie. In de regel: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen. Indien men een daling van de rente verwacht is het profijtlijk een obligatie met een zo lang mogelijke duration te kopen, aangezien de koers daarvan het meest zal oplopen.

Effectief rendement

Het effectief rendement houdt naast het couponrendement nog rekening met winst of verlies bij aflossing van een obligatie.

Eindloonregeling

Bij deze regeling wordt de hoogte van je pensioen afgeleid van het salaris dat je direct voorafgaand aan de pensioendatum verdient. Bij iedere salarisverhoging wordt het pensioen dat je al hebt opgebouwd, opgetrokken naar het nieuwe salarisoniveau.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Index

Cijfer dat een gewogen gemiddelde uitdrukt en waaraan men kan zien hoe een grootte (bijvoorbeeld de beurskoersen in Amsterdam) zich ontwikkeld heeft.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Intrinsieke waarde

De intrinsieke waarde per aandeel is de 'werkelijke' waarde van dat aandeel, afgeleid van de onderliggende beleggingen. De intrinsieke waarde wordt berekend door de waarde van de activa (bezittingen) te verminderen met de passiva (schulden) en het saldo te delen door het aantal uitstaande aandelen.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loontontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Nominale waarde

De op het stuk (aandeel of obligatie) aangegeven waarde. Bij een koers van 100 (= 100%) is de prijs van het waardepapier gelijk aan de nominale waarde.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrente

Het positieve verschil tussen het inkomensrendement van het fonds en de rekenrente.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Een andere vorm van premievrije aanspraak is het bijzonder partnerpensioen dat de gewezen partner ontvangt bij scheiding/einde partnerschap.

Reële rente

Het verschil tussen het fondsrendement en de (loon- of prijs-)inflatie. Bij de premiestelling wordt verondersteld dat het fondsrendement ten minste gelijk is aan de som van de rekenrente en de inflatie. In dat geval kan de last uit hoofde van indexering worden gefinancierd uit het verschil tussen het fondsrendement en de rekenrente.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Sterftetafels

Geven aan wat de levens- en sterftetekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, aflossingen, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen.

UFR

De Uitimate Forward Rate (UFR) is een methode waarop de rekenrente wordt vastgesteld. Gedurende de eerste 20 jaar wordt de RTS gevolgd. Voor de periode daarna wordt de rekenrente afgeleid van de RTS en een verwacht rendement op lange termijn. Voor een 60-jarige verplichting wordt een rentevoet van 4,2% verondersteld.

Vastrentende waarden

Hypotheeken, leningen op schuldbekentenis en obligaties.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevenrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het fonds een kortlevenrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen.

Yield curve

Zie rentetermijnstructuur.

Zakelijke waarden

Aandelen, converteerbare obligaties en onroerend goed(fondsen).

